

НОВІ ДНІ

• NOWI DNI •

УНІВЕРСАЛЬНИЙ ІЛЮСТРОВАННИЙ МІСЯЧНИК

РІК XXVI.

БЕРЕЗЕНЬ — 1975 — MARCH

Ч. 302

НОВІ ДНІ

• NOWI DNI •
УНІВЕРСАЛЬНИЙ ІЛЮСТРОВАННИЙ МІСЯЧНИК

Засновник, видавець і редактор 1950-1969
П. К. Волинняк

Видає видавництво "Нові Дні"

В. В. Павлюк — адміністратор

РЕДАГУЄ ПОЛІТИКА:

Д. В. Кислиця (головний редактор),

О. Г. Коновал, П. І. Мальяр,
роман Рахманний.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ (на рік):

Канада і США — 6.50 доларів

Австралія — 4.50 австралійських доларів

Франція — 25 франків

Англія — 1.75 фунта

всі інші країни Європи, Венесуела — 5.00 дол.

Решта країн Південної Америки — 4.00 дол.

НАШІ ЗАКОРДОННІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

В Англії:

A. Bondarenko, 78 Kensington Park Rd.
London W. 11, England.

в Австралії:

S. Krywolar, Box 1586 M, G.P.O. Adelaide,
S. 5001, Australia.

На Чикаго і околиці:

Mr. D. Sawertailo,
1745 Junior Terr., Des Plaines, Ill. 60016, USA

На Філадельфію і околиці:

Mr. S. Jewsevskuj,
420 Woodhaven Place, Philadelphia, Pa. 19116,
U.S.A.

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ І АДМІНІСТРАЦІЇ:

N O W I D N I
28 Northcliffe Blvd.
TORONTO, ONT., CANADA
M6H 3N1

Second Class Mail Registration Number 1668

Не перший сторінці обкладинки: Т. Г. Шев-
ченко. 1858 р.

У ЦЬОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ:

П. Тичина — Війна	1
О. Олесь — О, слово рідне!... Стріляйте, вішайте	1
Б. Лепкий — Ударте в дзвін!	1
О. Матійко — Диригент	1
Ю. Шевельов — "Мойсей" Івана Франка	2
М. Воскобійник — Слово похвали ентузіястам- мрійникам	8
Яр Славутич — Іван Збура — перший укр. поет у Канаді	13
М. Дальний — "Козуб" відновив свою діяльність	20
А. Гак — Мої клопоти з друкарськими помилками	24
П. Феденко — "Дірка в цілому"	25
Г. Дуроак — Підсумки другого турне Зої когут хроніка тощо	25

НА РОЗБУДОВУ ЖУРНАЛУ ЖЕРТВУВАЛИ:

Ростислав Василенко, Оттава, Канада	\$15.00
Г. Д., Бірджил, Канада	13.50
О. І. Смеречинський, Торонто, Канада	7.00
роман Лібер, Торонто, Канада	7.00
Д-р В. Битвицький, Баррен, США	5.00
Євген О. Бондаренко, Форт Бейн, США	3.50
Д-р Ю. Мовчан, Маседонія, США	3.50
Карпо Роговський, Торонто, Канада	3.50
Прот. Д. Свириденко, Садбери, Канада	3.50
Басиль Жураківський, Брамелі, Канада	3.50
Антоній Воднар, Порт Алберні, Канада	3.50
Ю. Ганкевич, Монреаль, Канада	3.50
С. Передерій, Монреаль, Канада	3.50
Лавро Кемпе, Торонто, Канада	2.00
Іван Данилюк, Торонто, Канада	1.50
В. Панасенко, Сан Сіті, США	0.50
Василь Кива, Форт Лодердейл, США	0.50

На 25-ий ювілей "Нових Днів":

Іван Наливайко, Гамільтон, Канада 25.00

НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ
ПРИЄДНАЛИ:

Олена Лисик, Канада	4
Ол. Мельниченко, США	2
Василь Панасенко, США	1
о. Д. Бурко, Німеччина	1
Віра Павлюк, Канада	1

Всім щиро дякуємо за підтримку.

Ред. і адмін. "Нових Днів"

Редакція не відповідає за зміст платних оголошень.
Статті з поданими іменами авторів не конче відбивають позицію редакції.

“МОЙСЕЙ” ІВАНА ФРАНКА

(Закінчення. Див. початок у попередньому числі)

Як любов до життя впливає в Франка з пізнання смерті, так заклик до руху людини й народу впливає з визнання невідомості наслідків і марності історичних рухів. Промінний оптимізм Прологу вмотивований саме поразкою давнішого “незрячого” оптимізму Мойсея і мужньою резигнацією кінця поеми. Як Мойсей, що

Для свого народу
Лиш одну бачить ясну мету —
Незалежність, свободу (VII, варіант),

так Франко років “Мойсея” не тільки розумів, що “національно-економічні питання самі собою, з залізною консеквенцією, пруть усяку націю до виборювання для себе політичної самостійності” (“Поza межами можливого”, 1900) і дотримувався “поняття нації як чогось органічного, історично кінечного, нерозривного і вищого над усяку територіяльну організацію” (“Суспільно-політичні погляди М. Драгоманова”, 1906), але й вітав цей рух, це змагання і вважав себе за їхнього пророка і їхнього скромного робучого каменяра.

Два прозові твори написані були одночасно з “Мойсеєм”: оповідання “Під оборогом”, датоване січнем 1905 року, і повість “Сойчине крило” з датою лютого того ж року. На перший погляд ці твори не мають нічого спільного з “Мойсеєм”. Оповідання — образок з дитячих літ Франка, яких він написав цілу серію, “Сойчине крило” — повість про романтичне кохання жінки, яке знаходить себе тільки після соціального й морального падіння героїні. В дійсності одначе зв'язок цих творів з “Мойсеєм” глибокий, і два прозові твори кидають світло на проблематику, філософію, образи і настрої поеми.

Герой “Сойчиного крила”, покинений коханою, стомлений безглуздою веремією життя, хоче жити “без оптимізму, без зайвих надій, бо оптимізм — це признак дитячої наївності, що бачить у житті те, чого нема, і надіється того, чого життя не може дати”. Для нього “суспільність, держава, народ” — “усе це подвійні кайдани”. З трагічної самоти він хоче зробити програму щастя в не-дійнні. Але приходить лист від невірної коханої, зруйновано затишок уявного раю, дзвенить дзвінок, і двері відкриваються — перед жінкою? Чи перед самим життям? Нема в цих подіях логіки на перший погляд, а тим більше нема заспокоєння, але — “приходь, приходь! Що врятувалося, переходячи через стільки могил, що лишилося живе в наших серцях по стількох руїнах — нехай живе! Нехай надіється!” Сенс життя — рух, сенс життя — життя, в його безупинності. Як “Мойсей” був поемою подоланого сумніву

(Зеров), так і “Сойчине крило” є подоланням скепсису й сумніву й зречення.

Тільки те, що в “Мойсеєві” подане на філософському рівні, тут виступає на рівні персонально-психологічному. Два твори взаємно доповнюють один одного.

“Під оборогом” — це історія про те, як малий Мирон перебував градовицю — в самоті під оборогом. Але це так воно виглядає на поверхні подій. В дійсності хлопчина страшним зусиллям волі спинив градову хмару, що загрожувала знищенням цілорічної селянської праці, і відвернув стихійну катастрофу до лісу (Мотив цей повторить Коцюбинський 1911 року в “Тінях забутих предків”, тільки в нього робитиме це не дитина, а мольфар Юра): “Адїть, я весь мокрий, так утомився. І руки мокрі зовсім, бо я держав їх виставлені на дощ... Якби я сховав хоч одну, то він був би переміг мене”, каже хлопець матері, і вона міркує: “Ануж справді у хлопця якась особлива натура? Ануж він має зв'язок із якимись надприродними силами? Нє раз уже в розмовах з нею він закидав такі слова, що вона не то дивувалася, не то жахалася його. І тепер знов! Невже в його словах не хвороба, не гарячка, а якась правда таємна, вища, недоступна їй?”

Ця вища правда в тому, що людина сильніша, ніж їй здається, що вона може йти поза межі позірно можливого, бо вона —

...вся пристрасть і бажання,
І вся огонь, і вся тривога,
Вся боротьба і вся дорога,
Шукання, дослід і погоні.
До мет, що мчать по небосклони.

Це сказав Франко про пісню (“Лісова ідилія”, 1906), але хіба пісня не витвір і не квінтесенція людини? І як тут не згадати того катрену з “Мойсея”, де змальовується сила молитви пророкової —

Від такої молитви тремтять
Землянії основи,
Тають скелі, як віск, і дрижить
Трон предвічний Єгови (XV).

Рік 1905 у житті Франка був роком звіту його перед життям і перед смертю, роком подолання сумніву й вагання, роком прийняття смерті і ствердження людських змагань, що йдуть поза межі можливого, падають або привозять зовсім не туди, куди думалося, але надають змісту життю людини й нації і творять найвищі цінності — цінності духу. Як приречений Коцюбинський написав у своїх останніх творах х в а л у ж и т т ю, так зробив це і Франко в тетралогії “Мойсей” (поезія), — “Сойчине крило” (проза). —

"Під оборогом" (мемуари), — "Отвертий лист до гал. української молодіж" (публіцистика). Верховинний осяг тетралогії — "Мойсей". Тут є автобіографічний, особистий аспект інших творів з тетралогії (йому присвячена стаття Л. Білецького про образ Мойсея в творчості Франка), є тут громадянсько-політичний аспект, такий виразний в "Отвертому листі", але понад усім і в підоснові всього знаходимо тут філософію і історіософію.

Уже переплетення і взаємопроникання цих трьох аспектів — особистого, суспільного і філософського робить "Мойсея" одним з верхогір'їв української літератури. Але із погляду чисто формального "Мойсей" височить недоглядно над поезією свого часу, а часто і над поезією самого Франка.

Поетична майстерність "Мойсея" — тема майже не торкана. Гори паперу списано про "передчування соціальної революції" або про "націоналізм" поеми, але майже нічого про поетичну техніку твору. Потрібна про це прониклива й докладна монографія, на яку тут нема місця. Може кілька відірваних і бистрих спостережень заохотять когонебудь до такої монографії.

У композиції "Мойсей" — як вибагливий у своїй симетрії близькосхідній килим. Яке багатство ниток в утоці, і як продумано виводиться то та то інша нитка на поверхню саме тоді, коли треба! Уже сказано перед цим про симетрію двох спокус Азазелевих з промовама Авірона й Датана і про те, як брак цієї симетрії в третій спокусі створює кульмінацію поеми. Не менш продумано і вміло впроваджується мотив Єгови: перша згадка (розділ III) — про намет завіту, де, в важкій скрині, ніби мертві, "Єгови накази лежать". Далі — розділ IV — довідуємося, що не мертві ті накази, бо вони не лише в важкій скрині, укуваній з міді, а і в серці гебреїв:

... в те серце Єгова вложив,
Наче квас в прісне тісто,
Творчі сили — ті гнатимуть вас
У призначене місто.

Але в цей час Мойсей ще не збагнув справжнього єства Єгови, тож у дальшому протягу цього розділу і в притчі про дерева Єгова виступає як сила фаталістичного детермінізму. Переборення цієї концепції приходить у кризі, що знаходить свій найвищий вираз у кінцівці розділу XVIII, — "Одурив нас Єгова!" і в чеканні на появу розгніваного Творця життя в гromі й бурі покари, і в його справжній появі в теплому леготі.

Так само вплетено образ гебрейських дітей. Уже в розділі I, що описує втому й зневіру гебреїв виринає контраст дитвори, що

Дивні іграшки зводить:
То воює, мурує міста,
То городи городить, —

викликаючи здивовані міркування хлібоїдів-дорослих:

Адже в нас не видали того,
Не чували в пустині!

До д-ра Дмитра Кислиці
головного редактора
місячника "Нові дні"

Дорогий Пане Докторе!

Прошу прийняти мої найщиріші поздоровлення з нагоди 25-річчя єдиного українського журналу в Канаді, що має міжнародне значення й пошану українських читачів на всіх материках.

"Нові дні" відкрили нову добу в культурно-громадському житті Канадської України. Пам'ять їхнього засновника й довголітнього редактора сл. п. Петра Волиняка довго житиме у свідомості національно-свідомих українців на чужині.

Мені надзвичайно приємно бачити, що ту велику працю попередника дуже вміло продовжуєте Ви, пане докторе. Бажаю Вам доброгo-предоброго здоров'я і нових успіхів — на славу "Нових днів"!

З правдивою пошаною

щиро Ваш

Яр СЛАВУТИЧ

Чи пророцькі слова перейшли
В кров і душу дитині?

Тут у суті речі вже готується той вибух руху до обітованої землі, та війна і те будівництво, якими кінчається поема, — адже вчинила його молодь, вчорашні діти.

Ще раз промайне образ дітей у розділі III, коли вони, знову в контрасті й виклику до дорослих гебреїв з їх філософією не-діяння

В перегони біжать і кричать,
Або з луків стріляють.

Тож уїдливою іронією супроти нього самого звучить порада Авіронова (розділ VII) про те, як покарати Мойсея:

Тож приставмо його до дітей
За громадську няньку.

Цілий розділ XI присвячений дітям і їхній зустрічі з Мойсеєм, що прямує до свого муру життя й смерті. І знову діти — це активність: вони вбили скорпіона, зловили зайченят. Реакція Мойсея — визнання потреби вбивати скорпіонів, порада відпустити на волю зайченят в ім'я збереження життя — усе це зовсім не зайвий епізод, хоч він ніби поза основною дією поеми. Тут уже є та програма діяльності в ім'я життя, що її зформулює Єгова в передостанньому розділі поеми. (Адже і Єгова — передусім голос душі Мойсея). А прохання дітей, щоб Мойсей оповів їм ще раз про те, як він бачив неспалений куц хоривський, ще раз показує, що заповіді Мойсея живуть у дитячих душах, і ще раз готує вибух енергії, що ним кінчається твір.

Ще Огоновський відчув у прихованій глибині Франкового мистецького темпераменту, під намулом усіх вимог програмовості, реалізму й на-

туралізму, — непоправного романтика. Знав про це і Зеров. У "Мойсеєві" романтизм дав Франкові техніку глухих передчуттів і призвіток, що ведуть уяву до чогось непомітного на поверхні подій, чогось, що крізь прозу гебрейського нидіння в пустелі обіцяє спалах творчих сил в той перший день, що його гебреям судилося жити без Мойсея. Це той "клекіт глухий, мов у градовій хмарі", що не знати звідки перекочується через юрбу — аж двічі — у розділі VII; ті "дивні звуки", що вели Мойсея на вершок гори до розмови з Єговою — у розділі XIV, повторені знову ж таки двічі. Це нарешті незвичайне переключення всієї оповіді з минулого часу в майбутній у останніх строфах поеми; — засіб надзвичайної містецької сили й філософської значущости:

Ще момент — і Єгошуа крик
Гірл сто тисяч повторить;
Із номадів лінивих ся мить
Люд героїв сотворить.

Задуднять — і пустині пісок
На болото замісять,
Авірона камінням поб'ють,
А Датана повісять.

Натуралісти намагалися чесно описувати все, "як було", рухаючися послідовно в просторі або в часі. Згадаймо хоч би "Миколу Джерю". В протилежність цьому романтики шукали кольориту й настрою через нагнітання словника і образів того самого пляну. На межі 19 і 20 сторіч Оскар Вайлд і інші впровадили те, що пізніше конструктивісти охрестили терміном "льокальне порівняння"; порівняння, чий другий член узятий з оточення, де відбувається дія. Цю романтично-модерністичну техніку Франко застосовує раз-у-раз у своїй поемі. Ось порівняння, взяті лише з кількох сторінок: "Завзяття пом'якло в душі, Наче мокрая глина"; "Ти ведеш нас у той Ханан, мов до вовчої ями"; "І лунав її рев, мов крутіж гураган по долині"; "Як кропива, ви руку жжете, Що, мов цвіт, вас плекає, Як бугай, бодете пастуха, що вам паші шукає"; "Ти підеш до своєї мети, Як бидля в плуг нераде"; "Наче кінь той здичилій, летиш У безодню з розгону"; Єгова покинув тебе, "Як розтоптану красу змію, що здихає на шляху"; "Тремтіло шакалів виття, Мов болючая рана"... Нескладні синтаксично, здебільшого прості образиво, ці порівняння мають кумулятивний ефект. Вони ніби беруть читача просто до моавських пустель. А коли додати, що деякі з них, не підкреслено, але уперто, повертаються в розгортанні поеми, як от порівняння гебреїв з пустельним будяком, то ефект цей стане ще виразніший.

Прикметник Франків у "Мойсеєві" теж скупий, теж зосереджений на місцевому й часовому, ніколи не нагромаджуваний переліченням, здебільша матеріаловий — збанки глиняні, мішки шкіряні, гураган пісковий, паша будякова, скриня укована з міді, уста глиняні, — все це виключає дешеvu емоційність, робить вклад заговито-конкретним, а в кінцевому наслідку дивним дивом, саме через

свою відміреність і льокалізованість, витворює настрої і кольорит.

Таке й речення Франкове, ніби зовсім не загнудане віршем, а в дійсності в незвичайній згоді з ним, здебільшого коротке, без наголошених перенесень з рядка до рядка. Такий, нарешті і метр і ритм, — безпрецедентний анапест (9 складів у непаристих рядках, 7 у паристих, з неримованими чоловічими закінченнями й римованими жіночими, — Зеров усупереч рядковій конфігурації "Мойсея" назвав його вірш "енергійними п'ятистоповими анапестами"), — ритм небуденної мужности, який навіть твердження про слабкість робить висловом сили:

Це Мойсей, позабутий пророк,
Це дідусь слабосилій,
Що без роду, без стад і жінок
Сам стоїть край могили.

Однаке характеристика вірша на цьому далеко не обмежується. Найоригінальніше в ньому те, що раз-по-раз, особливо в четвертих рядках катрена. Франко впроваджує додаткові наголоси. Формально це свого роду "спондеї", але вони становлять справжню проблему для читця і читача поеми. Візьмімо приклад:

І зневірився люд і сказав:
"Набрехали пророки!
У пустині нам жить і вмирать!
Чого ще ждять? І доки?" (I).

Четвертий рядок повинен мати наголоси на третьому і шостому складах: щЕ, дОки. І так можна прочитати цей рядок: чоґощЕ ждатыдОки. Але, якщо зречтися інерції вірша, мало б бути: чоґО щЕ ждАть і дОки, — чотири наголоси. Потреба саме такого читання підкреслена тут і тим, що межа речення проходить після слова ждАть. Синтакса тут розсаджує вірш, вірш заперечує вимоги синтакси. Заколисливість вірша порушена, надщерблена, як порушена в поемі затишність гебрейського спокою в пустелі, як скаламучена віра в душі Мойсеєвій.

Подібні конфлікти між віршем і синтаксою, подібні збурення ритму надзвичайно характерні для "Мойсея", але тут обмежмося ще до одного-двох прикладів:

Бережіться, а то він до вас
Заговорить по-своmu,
Заговорить страшніше сто раз,
Як в пустині рик грому (IV).

Та хоч би край Йордана мені
Зараз трупом упасти,
Щоб в обіцянім краю лише
Старі кості покласти (II).

Останні рядки цих катренів можна читати за інерцією анапеста "як в пустИні рикгРОму", "старі КОсті поклАсти". Можна, але чи треба?

Важить у структурі вірша тут не тільки присутність "зайвих" наголосів, а і їх місце. Особливий ефект виникає, коли вони в складі сусідньому

з "законним" наголосом, але дуже своєрідний і зовсім відмінний акцентуаційний рух постає, коли додатковий наголос відокремлений складом від головного. Звукове оркестрування вірша теж приглушене — звукові повтори звичайно не виходять поза два, але тим дійовіші вони в своїй аскетичності: А в руках їх міШКи ШКіряні (Ш), Заговорить СТРашише СТО Раз (IV) і т. п. Усі ці проблеми вимагають спеціального дослідження, і завдання цих зауваг тільки прикликати зацікавлення дослідників до ритміки "Мойсея".

"Мойсей" — не тільки твір, написаний гарячим серцем і проникливим розумом. З мистецько-фахового погляду це першорядної якості будова, зведена з тривкого матеріалу рукою досвідченого і сумлінного муляра, де кожна цеглина припасована майстерно до іншої, де нема шпарин і кривини, будова, що простоїть сторіччя, тоді як псевдо експериментальний, але в суті речі хирлявий вірш не одного сучасника Франкового, такий модний у свій час, не склав іспиту навіть десятиліть. Згадаймо хоч би Миколу Вороного або декого з молодомузців.

Але цей муляр не тільки пройшов добру школу й мав великий досвід. Він не цурався і експериментів. Уже те уваговичення анапеста, що до нього вдався Франко, було поетичним дослідом. Ще виразніше це в словнику поеми. Як легко було впасти в спокусу стилізації Біблії, що її Франко так добре знав, стилізації, що її практиковано і перед Франком, скажімо, Паньком Кулішем, стилізації, що мала зразок і в "модерні", як от, приміром, стилізація Пісні Пісень у Вайлдівій "Саломеї". Франко утримався від цієї спокуси. Його поема мала бути не тільки про минуле. Вона була і про сучасне, про те, що існує так довго, як існує людство. Треба було показати цей зв'язок з сучасністю, але не через дешеві алюзії, не через посилання на злободенне. І Франко зробив це через словник.

"Все, що мав у житті, він віддав Для одної ідеї"; "Голосистий Датан **перепер** ось яку ухвалу"; По безхмарному небі пливла *Меланхолія* тьмяна"; "**В рух мас** вносить кожна душа Частку своєї лютки"; "Жартує з тих **пляннів** її Хлопчик — **логіка фактів**"; Єгова "**контракт підписав** і запив **Могорич** при народі"; — такі вислови, певне, разили не одного критика і читача, і тільки з пошани до Франка про них не говорилося. Зеров наважився піднести цей закид: "Навіть у "Мойсеї" трапляються інколи прикрі дефекти. Як би хотілося, наприклад, щоб старозавітний пророк не говорив про нетямущих рабів на гордині **котурні**, не звертався до Бога:

О Всезнавче, чи знав Ти вперед
Про такі **результати**?,

не розказував давнім гебреям грецького міту про Оріона, коли б взагалі в його словах було менше словника і невідпорної фрази галицького вічового красномовця". Але Франко не був глухий до стилю і неуважний до мови. Коли він хотів дати стилізацію, він давав її. Так було в "Моєму ізма-

Академік Омелян Пріцак очолив катедру історії України

14-го січня ц.р. президент Гарвардського університету подав до загального відома, отже й до преси, що після кількомісячних переговорів професор Омелян Пріцак дав згоду прийняти на себе обов'язки завідувача катедри історії України імені Михайла Грушевського.

Отже, перший крок на новому етапі зроблено — катедра історії України в Гарвардському центрі українознавства має вже, нарешті, офіційно призначеного керівника. Від 1968 р. аж дотепер академік О. Пріцак фактично, без формального призначення, керував усіма справами цієї катедри, як, зрештою, і всіма трьома катедрами та науковим інститутом, який покищо формується (до 1976 року мають бути завершені організаційні та підготовчі заходи, якщо успішно закінчиться збірка на фонд інституту — в сумі двох мільйонів).

Усі три катедри — історії України, української мови та української літератури — вже мають фонди, усі формальності в межах університету завершено, щоб їх, всі три катедри, можна було правно урухомити при наявності достатнього фінансового забезпечення **навічно**.

Після довго очікуваного і цілком логічного та правильного вибору керівника катедри історії України імені Михайла Грушевського настає час для керівників ФКУ на чолі з Степаном Хемичем, центру українознавства на чолі з Омеляном Пріцаком та для декана й президента Гарвардського університету оформити призначення керівників і для катедр української мови та української літератури, чого терпеливо всі ми чекаємо.

Якщо таке добре ім'я знайшли в Гарварді для катедри історії України — ім'я велетня науки і державного діяча УНР, то хочемо сподіватися, що не менше вдало буть дані й імена для решти катедр. Нам здається, що для назви катедри української мови треба робити вибір із списку таких учених мовознавців, як Агатангел Кримський, Степан Смаль-Стоцький, Олекса Синявський, Євген Тимченко, Леонід Булахоський, Василь Сімович... А для назви катедри української літератури вибір ще більший — з-поміж таких імен, як Тарас Шевченко, Іван Франко, Леся Українка, Сергій Єфремов, Микола Зеров, Максим Рильський...

Професорові й академікові Омелянові Пріцакові щиро бажаємо дальших і ще більших успіхів у його великому ділі, а всіх українців світу закликаємо всебічно сприяти процвітанню українських наук у Гарварді.

рагді", в передмові до якого Франко писав: "Мені давно хотілося написати подібну книжку — тою мовою, яка на теперішнє покоління повинна робити враження багато дечим подібне до того, яке на старих українців робила мова церковна — то значить мовою поезії". Але це не було його зав-

данням у "Мойсеї", де йшлося про злиття, синтезу старогребейського, грецького (котурни, Оріон) і сучасного, Палестини і України, Мойсея і самого Франка. Йшлося про експеримент, подібний до тих, що їх робив Шевченко в "Неофітах" і "Марії", хоч зовсім інакше стилістично виведений. Попри всю тонкість його поетичного відчуття і літературного смаку Зеров був занадто неокласиком в ідеалі, щоб збагнути принаду експерименту змішання стилів, гатунків і словників. Але Франко лишився і в "Мойсеї" тим, чим він хотів бути — *semper tūro*.

Написаний після найтяжчих випробувань, на вершці змужніння, на кінці "життєвої дороги" ("Сойчине крило"), "Мойсеї" був "остаточне зведення рахунку з кимсь, з ким малося до діла цілий час". Ці слова Миколи Євшана, писані ще за життя Франка, не могли бути виразнішими. Тепер ми можемо сказати, хто був цей хтось. Це було людство. Український народ. І сам Франко. Словами Олександра Білецького, уже частково цитованими, "Його Мойсеї — це, так би мовити, конденсація духовної енергії народу, його кращих прагнень, а разом з тим і сумнівів та вагань... це і підсумок його власного життя та діяльності, його, так би мовити *Exegi monumentum*, заповіт українському народові".

"Заповіт українському народові"... 25 грудня 1845 року в прозорині того, що доля незабаром перетне нитку його вільного життя, Шевченко написав свій "Заповіт". Визвіл України у бунті і здобуття свободи він пов'язав з визнанням чи невизнанням Бога, історію своєї нації з проблемою світової справедливості:

...отоді я
І лани і гори —
Все покину і долину
До самого Бога
Молитися... А до того —
Я не знаю Бога.

Минуло шістьдесят років, і українська нація дістала другий заповіт: Франкового "Мойсея". І тут пов'язано і взаємно узалежнено закони світобудови з змаганнями нації. Але тут це вже не тільки геніальне вчуття, а розгорнена філософська історія людства і кожної індивідуальної людини. Геній Шевченка неперевершений, але який поступ зробила українська література за ці роки в сенсі інтелектуального круговиду і врівноваженої майстерності, яких творчих довершень і розкокрть провіщеного вона дійшла! У Франкового "Мойсеєві" вона стоїть уже на порозі українського "Фавста", вона ступає в двері, що ведуть до "Божественної комедії". Шевченкова традиція тут продовжена в світогляді і в змісті, як вона продовжена в стилістичному експериментуванні, але не як наслідування, а як змагання майстра однієї доби з майстром іншої доби.

Малі і боязкі нащадки викинули з "Заповіта" в співи, строфу про Бога, хоч у ній суть і лад і глибина Шевченкового бунту, заклик і мрія. "Мойсея" звели до оспівування революції 1905 року або до заклику до української держави від

Бескиду до Кавказу. Звичайно, заклик цей є в обох поетів, але вони бачать не тільки день постання української держави. Вони бачать і день наступний.

Сьогодні ми вже можемо встановити історичне місце "Мойсея". У певному сенсі він завершує Шевченкову традицію. Не епігонством, а підбудовуючи Шевченкову інтуїцію і імпровізацію систематичною філософією і досконалим літературним ремеслом. Як і Шевченко, Франко належить до того періоду, коли література бачила своє завдання в тому, щоб нести народові — чи нації — своє служіння і благовість. Минули ті часи, коли вона була веселою грою, радістю забавки без практичного призначення, виявом захвату і світоподиву, як на кону бурсацьких інтермедій, у козацьких бурлесках, у руках Котляревського, як покоління наших днів знову хотіло її бачити (мінус її первісна, глибинна життєрадісність, що вже закрита для нас, "знесилених журбою, роздертих сумнівами, битих стидом"). Після наївно-лукавої, напівдитячої гри часів Котляревського література міцно впряжено до суспільного воза. Чимало творів Франкового пера (але, хвалити Бога, далеко не всі) розтрушено в подорожах тим возом на вибоїстих шляхах тогочасної української буденщини. Відповідно, і Шевченкова традиція для Франка була між іншим у тому, щоб література була — подвиг, пророцтво-візія і клич. На це були свої глибокі причини — в історичному розвитку країни, у впливах поляків з їхнім візіонерством і росіян з їхнім проголошенням примату громадського над особистим. Франко не лишився глухим до модерну і його техніки, але в сенсі загальної оцінки літератури і її відповідальності був традиціоналістом. Він додавав нове до старого, але він не рушив цього старого.

Але та зміна настанов і вимог до літератури, що її тепер переживаємо, не закриває нам вартості "Мойсея" ані як досконалого в своїй майстерності мистецького твору, ані як людського документу незвичайної широти, ані як філософського твору про суть історії, національного і особистого життя.

Нью-Йорк, квітень 1967.

ПРИМІТКИ ЮРІЯ ШЕВЕЛЬОВА:

Автор статтів, впровідної й кінцевої, користався, посилаючися або не посилаючися, погоджуючися або не погоджуючися, насамперед з таких видань:

Леонид Білецький. Поема "Мойсеї" і розвиток ідеї й образу в літературно-поетичній традиції Івана Франка. Праці Високого педагогічного інституту ім. М. Драгоманова у Празі, I. Прага 1929.

Олександр Білецький. Поезії Івана Франка. — Українська література серед інших літератур світу. У книзі Зібрання творів у п'яти томах, 2. Київ 1965.

Микола Євшан. Іван Франко. Нарис його літературної діяльності. Літературно-науковий вістник, 1913, IX.

Микола Зеров. Франко — поет. У книзі До джерел. Краків—Львів 1943.

Арсен Каспрук. Філософські поеми Івана Франка. Київ 1965.

Юрій Кобилецький. Творчість Івана Франка. Київ 1956.

Дмитро Козій. Довір'я до буття (Спроба ввійти в духовий світ Івана Франка). Листи до приятелів, 1966, 11-12.

Антін Крушельницький. Іван Франко (поезія). Коломия 1909.

Богдан Лепкий. Іван Франко. У книзі Три портрети. Львів 1937.

Микола Плевако. Іван Франко. У книзі Статті, розвідки й біо-бібліографічні матеріали. Нью-Йорк-Париж 1961.

А. Скоць. До генези поеми І. Я. Франка "Мойсей". Іван Франко, статті і матеріали, 12. Львів 1965.

Павло Филипович. Шляхи Франкової поезії. У книзі 3 новітнього українського письменства. Київ 1929.

Іван Франко. (Крім творів, що ввійшли в збірки його творів). Mojżesz. Tłumaczył z ukraińskiego... Włodzimierz Kobryn. — Отвертий лист до гал. української молодіж. Літературно-науковий вісник, 1905, IV. — "Поza межами можливого, Ukraina ingredienta. У книзі Вивід прав України, ред. Богдан Кравців. Нью-Йорк 1964. — Суспільно-політичні погляди М. Драгоманова. Що таке поступ? У книзі Іван Франко про соціалізм і марксизм. Ред. Богдан Кравців. Нью-Йорк 1966.

Костянтин Чехович. Постать Івана Вишенського і Мойсея в творчості Івана Франка. Слово, 1938, 4.

Яким Ярема. Мойсей, поема Івана Франка. Тернопіль 1912.

Дам'ян Горняткович, Григорій Костюк, Богдан Кравців, Володимир Міяковський, Сергій Наклович і Ярослав Рудницький були дуже помічні в розшукванні рідких видань. Сердечна дяка від автора статтів.

УВАГА!

УВАГА!

УЖЕ НАДРУКОВАНА І ПРОДАЄТЬСЯ

УКРАЇНСЬКА МОВА

**початкова граматика української мови ч. I
ІВАНА БЕРЕЖНОГО**

Видання "Нових днів"

Цей підручник задовольнить потреби III-ї і IV-ї клас наших приватних шкіл. Замовлення приймає адміністрація "НОВИХ ДНІВ".

**Ціна підручника — \$1.50. Школам —
30% знижки.**

Частина II-а готується до друку.

ДЕБАТИ В КАНАДСЬКОМУ СЕНАТІ

**Дост. сенатор Павло Юзик в обороні
українських політичних в'язнів**

У грудні минулого року дост. сенатор Павло Юзик звітував сенатові про участь канадської делегації у 20-ій сесії Північно-атлантичній асамблеї, що відбулася в Лондоні (Великобританія) в листопаді.

Сенатор приділив увагу значенню вільного обміну інформацією у світі, а зокрема зупинився на рухові спротиву в СРСР. Щораз більше вісток про це пробивається різними шляхами крізь залізну завісу. Се — життєві документи так званого самвидаву, нецензуровані владою твори авторів — дисидентів, жакливі листи про страшні знущання і переслідування, арешти, насильне заслання до таборів примусової праці, до лікарень для божевільних.

Про це на сесії Півн.-атлантичній асамблеї докладно інформував учасників лорд Лайн. У дебатах з цього приводу сенатор Юзик не лише схвалив звіт Лайна, але й доповнив його новими фактами про рух спротиву на Україні і розпочалися заходи кремлівської влади з придушення українського руху спротиву. Дослівно сенатор П. Юзик сказав:

"Я пильно стежу за рухом спротиву в Радянському Союзі і можу підтвердити й додати імена та факти жорстокого переслідування багатьох українських дисидентів, як В. Чорновола, Івана Дзюби, Леоніда Плюща, Ніни Строкатої та інших ув'язнених жінок. Це має бути додане до списку переслідуваних, який представлено Міжнародним комітетом амністії..."

Окремо сенатор представив асамблеї в Лондоні і повторив у Сенаті Канади факт про тортури, застосовувані до українського історика Валентина Мороза, який в знак протесту ще 1 липня м.р. оголосив голодівку, а його насильно годували тюремні наглядачі, щоб втримати при житті. Ці інформації отримує безпосередньо від академіка Сахарова Канадський комітет оборони В. Мороза і особисто сенатор Павло Юзик.

На закінчення свого звіту в Сенаті Павло Юзик заявив:

"Я підносив питання про порушення прав людини в СРСР і героїчну поставу учасників руху спротиву, включно із Валентином Морозом, у цьому ж комітеті ще... 1972 року в Бонні. Тепер уперше НАТО має набагато докладнішу картину цілої ситуації в Радянському Союзі..."

Ми не можемо жертвувати нашими високими принципами і ідеалами свободи та демократії, щоб уласкавлювати комуністичний режим лише в ім'я детанту. Культурний обмін між Сходом і Заходом був, безперечно, однобічний, більше на користь СРСР. І я щасливий, що ми зайняли рішучу поставу, яку Рад. Союз мусить поважати... мусить справді відчувати тиск сил Заходу щодо потреби неухильного дотримання зобов'язань універсальної декларації про права людини, як і зобов'язання щодо детанту..."

(За офіц. звітами Канадського сенату)

СЛОВО ПОХВАЛИ ЕНТУЗІЯСТАМ-МРІЙНИКАМ

25-ліття "Нових днів" — перемога ділових оптимістів-реалістів

Доповідь проф. М. Воскобійника на ювілейному вечорі "Нових днів" у Торонто, грудень 1974 р.*)

25-літній ювілей "Нових днів" — це визначна подія для працівників журналу, як також і для широкої суспільності. Це корона спеціальній серед нас породі людей — тим, що умотивовують свої життєві шляхи ідейними поривами; тим, що виношують ідеї й самі першими підставляють їм свої плечі; тим, що невтомно працюють на національній ниві й кличуть інших до праці.

Ювілей "Нових днів" із їх особливою історією — свідоцтво виняткової живучости й ідейности будівничих журналу; свідоцтво, що нас таки багато, якщо журнал існує; що ми жертвенні для справ, які стоять понад нашим приватним життям. Нарешті, це свідоцтво організаційних спроможностей людей, що мають за собою добру школу групової праці.

Цей срібний ювілей — також визначна подія і для вшанування основоположника журналу — Петра Кузьмича Волиняка (Чечета). Ті, що продовжують його працю, не принесли йому неслави. Вони не здалися, а втримали журнал на доброму рівні, або й, без сумніву, зробили крок уперед. Цим достойно і по-діловому вшанували пам'ять людини, що посвятила своїх найкращих 20 років творчому веденню журналу й цим створила собі вічний пам'ятник.

Чвертьстолітній ювілей — це визначна подія ще й тим, що журнал виявився речником політич-

них і культурних прагнень головним чином колишніх підрадянських людей.

Відзначаючи ювілей, маємо нагоду сказати про роллю, що її відіграв досі цей журнал, і заглянути вглиб тих суспільних поривів, які керували і керують цими людьми і які уможливили журналові вижити 20 років за редагування його основоположником й ось уже п'ять років після його смерті.

Наперед скажемо: секрет успіху "Нових днів" криється головним чином у поєднанні зусиль одиниць-мрійників, або оптимістів, а за словами одного з українських дисидентів — одержимих, із співучастю й допомогою великої громади читачів-ентузіастів національної праці, що гуртуються навколо журналу. В цьому була реальність мрійників, бо всяка справа завжди починається з мрії, яка потім, якщо вона реалістична, стає реальністю. Історія "Нових днів" є перемогою мрійників-реалістів над песимістами-скептиками.

Адже це не таке часте явище, щоб після катастрофи, якої зазнали "Нові дні" після смерті Петра Кузьмича, комусь пощастило врятувати журнал і продовжити йому вік аж до 25-ліття. Пригадаймо, яка доля спіткала цінний журнал "Листи до приятелів", коли помер їх основоположник і блискучий філософ-редактор, сл. п. д-р М. Шлемкевич. А врятувати "Нові дні" довелося коли нічого від Волинякової власности при журналі не лишилося, крім заборгованости перед друкарнею. Навіть його бібліотеку хтось і чомусь поспішив роздарувати. Тоді заіснував настрій серед декого: "Умер Волиняк — умерли й "Нові дні". Це сталося, мабуть, і тому, що всі знали, як нелегко було Волинякові тримати при житті журнал. Очевидно, судили вони по собі — не знайдеться такого "необачного", який би підставив плечі й голову та пустився б Волиняковою стежкою, відмовившись від розкоші жити без клопоту, без переважанья працею і без наживання собі уколів від "зловмисників".

Та "необачні" знайшлися. Знайшовся головний редактор, члени редакційної колегії, знайшлися десятки людей, що дали гроші на гарантійний фонд, знайшлася за мінімальний кошт друку друкарня й адміністратор, знайшлися й десятки авторів, що продовжили свою співпрацю в журналі. Перемога оптимістів, а в суті ентузіастів-реалістів над песимістами, сталася наслідком підтримки організованою частиною громади. Скажемо прямо: не було б політичної організації, до якої належав і в якій займав провідне становище покійний Петро Кузьмич, журнал назавжди помер би, як померло багато інших добрих видань, за

*) Від редакції: Зробити ювілейну доповідь запросили Михайла Воскобійника, як одного з ініціаторів видавання "Нових днів" після смерті П. К. Волиняка. Д-р Воскобійник працює професором російської, української і європейської історії в штаті Конектікут, США. Приїхав він до США в 1957 р. З 1958 по 1964 р. працював викладачем чужих мов у Сіракузькому університеті, де захистив дисертацію 1964 р. на магістерський ступінь з історії. З 1964 по 1966 р. працював над докторатом в Пенсільвенському університеті (Філадельфія) і захистив там докторську дисертацію в 1972 р. на тему "Національне питання в Росії в 1905-7 роках: походження сучасного націоналізму, з особливою увагою до українського". З 1966 р. і по сьогодні працює професором історії в коледжі, Член-кореспондент УВАН, виконує ряд громадських обов'язків: член ЦК УРДП і голова ОУРДП у США. В минулому був заступником Генерального секретаря УРДП, секретарем Української національної ради, ресортним преси і інформації Виконавчого органу УНРади і заступником голови ВО. Також був багато років редактором, головним редактором і видавцем "Українських вістей" у Німеччині.

якими не було організації. Досвід показує, всупереч всім "хитро-мудрим піскарям", які заперечують потребу українських політичних організацій, що визвольна справа потребує політичної організованості не лише для великої справи боротьби за державність, але й для "менших" справ, ось таких як "Нові дні". Тільки завдяки існуванню організації УРДП живуть і ще довго будуть жити, наприклад, "Українські Вісті" в Новому Ульмі. Ще раз: цінний журнал "Листи до приятелів" умер, бо за д-ром Шлемкевичем хоч і було коло добрих авторів, та не було за ним організації людей, що існування журналу вважали б справою престижу їх самих і їхньої організації. "Нові дні" і "Українські вісті" існують як і ще один доказ, що організована громада — то велика сила.

Хоч події врятування "Нових днів" — уже перейдена історія, та всеж і для висловлення вдячності ентузіястам-мрійникам і "для історії" треба поіменно згадати бодай частину тих, "необачних" оптимістів, що перемогли песимістів-скептиків.

Похорон Петра Кузьмича скликав до себе людей з різних кінців континенту. Переважав настрій не дати вмерти головному творові його життя — журналові. Утверджувався цей настрій з прибуттям листів-співчвань з віддалених міст, в яких закликалося продовжувати видавання журналу. Проф. Г. Костюк, голова "Слова" в Нью-Йорку, закликав також продовжувати. Тоді дали згоду бути членами редакції кілька наших інтелектуалів. Проф. Дмитро Варламович Кислиця дав згоду бути головним редактором. Петро Майсюра з Детройту, давній ветеран "Українських вістей" і "Прометей", дав згоду протягом одного року друкувати журнал і за адміністрацію відповідати. Консультації з читачами — листовні і живі — переконували, що більшість передплатників і дописувачів були за продовження.

Вирішальними були також конференції читачів і співробітників — у Нью-Йорку в березні 1970 р., ініціатором і організатором якої був інж. А. Гудовський, голова ДОБРУС-у, а доповідачем проф. Кислиця, та конференція в Торонто — з тим же доповідачем. Песимісти в Торонто, можливо, могли б переголосувати, якби не пані Ольга Мурій: "Я даю 500 дол. на гарантійний фонд". Більше десятка осіб тоді ж здекларували по 100 дол. Іван Ваць, підприємець з Філадельфії, дав 1.500 дол. на цей же фонд. Більші суми склали д-р А. Лисий і Микола Менжега. Згодом інші прислали по 100 і 50 дол. Завдяки цій спонтанній підтримці жертвених громадян журнал урухомлено. З того часу він спирається на незалежну фінансову базу, як, зрештою, було і протягом усіх попередніх років. Зформовано видавничу спілку з активною участю у ній і в веденні журналу М. Валера, І. Ваця, покійного вже Івана Пишкала, Д. Кислиці, П. Майсюри, М. Дального, В. Павлюка, Ніли Гави, Діни Кравченко, Тет. Ткаченко та ін.

Крім цих позитивних проявів було немало перешкод в роботі журналу протягом цих останніх

5 років. Були перешкоди технічного і чисто людського характеру. Та були спроби і загальмувати видавання журналу, знеохотити адміністратора Майсюри і ред. Кислицю, були й погрози спалити друкарню Майсюри. Однак ті, що хотіли завалити "Нові дні" спіймали облизня: оббрівачам не повірили читачі. Різні форми і способи провокації зі сторони тих, що вже не одну добру справу завалили або валять, успіху не мали. Журнал став регулярно виходити. Головний редактор, редакційна колегія, адміністрація й видавничі спілки успішно вивязалися з труднощів. Це було наше своєрідне "Новоднівське чудо".

У чому ж суть цього чуда? Чи не знаходимо в перелічених угорі фактах таких суспільних прикмет, які вказують, що українська еміграція, як сказав проф. Кислиця в своїй статті з приводу Українського наукового інституту в Гарварді, "дозріла до великих завдань"? Що еміграція, зокрема зі сходу, має ще не абияку потенціалну спроможність? Ці суспільні прикмети варто спеціально осмислити. Ось вони:

1. Наявність великої числом маси читачів на всіх континентах, що орієнтуються на журнал інтелектуального характеру, для яких він виявляється незаступним;

2. Фінансова жертвенність громадянства, якщо гроші потрібні на важливу справу. Виявляється, що на важливу справу засоби можна знайти і навіть великі, як у випадку з Гарвардом. Десятки людей пожертвували гроші на "Нові дні" в найкритичніший час, щоб урятувати журнал. Це уможливило Видавничій спілці урухомити ще одну важливу громадсько-суспільну справу;

3. Наявність відданих співробітників, що без платні працюють, дописувачів, що пишуть без гонорару, пропагаторів, що організують передплату;

4. Як колись, так і тепер до журналу дописують найбільш знані автори: Ю. Шевельов, Ю. Лавріненко, Г. Костюк, В. Сварог, П. Феденко, Р. Рахманий, В. Чапленко, С. Домазар, Д. Нитченко, М. Дальний, П. Маляр, О. Веретенченко, Є. Гаран, І. Кошелівець, О. Смотрич, І. Качуровський, Г. Гордієнко, А. Галан та чимало інших добрих авторів. Ця велика артилерія допомогла журналові втриматися та здобути знову довір'я читачів;

5. Щаслива наявність високоосвіченої і талановитої людини з великим громадським, редакторським і науковим досвідом, що стала достойним наступником Петрові Кузьмичу. Говоримо тут про проф. Кислицю, що блискуче вив'язався із важких обов'язків головного організатора відновлення журналу. Він виявився невтомним трудівником, добрим організатором, людиною з стійким, солідним характером. Вживаючи його власного вислову, сказаного правдиво про проф. О. Прицака, — ред. Кислиця виявився також справжнім буй-туром. Журнал по-новому виріс, став ще більш змістовним, діловим, з ретельно відібраним матеріалом. Як раніше, так і тепер, "Нові дні" дбають про такі найактуальніші справи, як українське шкільництво, навчання української мови.

підручники тощо. Журнал уловлює найважливіші справи, що ними живе і мусить жити еміграція, щоб бути справжнім фактором росту народу. Тут пишеться зі знанням справи про таке історичної ваги досягнення, як український Гарвард, який в opinіi працівників журналу відіграє велику всенациональну роллю. Редакція ретельно дбає в журналі про чистоту і культуру мови в протизагу недбалому ставленню багатьох інших видань;

6. Якщо журнал вижив протягом довгого чвертьстоліття, то значить, що він політично стоїть на правильному шляху. Це значить, що програма журналу, здекларована редакцією на початку 1970 р., відповідає його читачам:

"бути вільною, не цензурованою догматиками українською загально-громадською і культурною трибуною, трибуною для всіх українських патріотів, для яких неподільно є українська національна ідея і для яких є провідною ціллю український державний ідеал. А що досі так було, що в журналі переважав, скажемо більше — домінував український республіканський дух у формі УНР — як прообраз наповненої новим змістом майбутньої України, то цього ми не соромимось і не будемо соромитись..."

І далі:

"Нові дні" як були за живий духовний зв'язок наш із живою Україною, за належну оцінку справжнім духовим досягам наших братів і сестер там, за діловий діалог з українцями "з того світу", то й мають лишитись такими надалі..." (Нові дні" ч. 241-242, ст. 1-2)

Повторюємо, основою успіху "Нових днів" була ліберально-демократична позиція і уважне ставлення до процесів в Україні. Для людей, що пройшли через радянське пекло і режим нацистів, тільки така програма сприйнятлива. Треба згадати, що ці позиції журналу і його читачів співзвучні з борцями в Україні. Це видно зокрема з книжки Данила Шумука, "За східними обр'ями". Це видно й з інших самвидавних матеріалів звітти. Таким чином, успіх журналу пояснюється суспільними поривами — культурними і політичними — підрадянських людей, що опинилися на заході. Ці пориви характеристичні для населення України. Вони прикметні для всякої думачої людини.

В усіх цих шести факторах і криється секрет успіху нашого журналу і всіх тих людей і організацій, що допомагали журналові. Так уже водиться, що в ювілейних доповідях, а тим більше, що її робиться на конференції читачів, треба говорити не лише про досягнення в минулому, а й про завдання на майбутнє. Хоч журнал і добрий, та всеж найдеться предмет для побажання. Зробимо й ми це. Що треба робити, щоб журнал був ще більш впливовим і солідним в нашому житті?

1. Журнал — це наведення мостів. Потрібно систематично висвітлювати процеси в Україні. З одної сторони, журнал мусить бути засобом посилювати функціонування наших інтелектуальних сил, тих, що прийшли на захід раніше, а з другої сторони, вживати заходів, щоб нові люди з Укра-

їни, що тепер приходять, могли висловлюватися на його сторінках. У цьому сенсі наша спеціальна роля ще не вичерпана. Ради центральних всенациональних завдань колишні підрадянські люди мусять виявити себе в центрі, в авангарді тих, що дбають про наведення мостів. Трагічні переживання Мороза, Шумука, Костенко, Плюща, Дзюби і їх відчай, як також голоси тих сміливих, що мали щастя опинитися тут, мусять бути спонуюю до праці для колишніх підрадянських людей і їхнього журналу.

2. Журнал — це організатор. Потрібні редакційні передовиці чи щось у цьому роді, щоб указувати читачам на здійснення головного в цей час завдання (наприклад, підтримка якогось більшого всенационального проєкту суспільного чи наукового значення), подавати критику якогось нездорового явища в нашому житті чи в житті країни, в якій живемо. А на доказ того, що це потрібно робити, можемо вказати на приклад шкідливих атак деяких кіл на Гарвардський задум. Проф. Кислиця дуже мудро поступив, коли оцінив цю справу (гарвардську) на сторінках "Нових днів", як справу великої історичної ваги. Це напевно розвіяло сумніви в тих читачів, що могли б потрапити під впливи анти-гарвардських скептиків і зловмисників.

3. Журнал — це проблематика. Тому що це універсальний місячник, його потрібно доповнювати політичною проблематикою: міжнародною, внутрішніми проблемами СРСР і України та проблемами наших поселень і організацій. Потрібно організувати спеціалізованих дописувачів для цих справ.

4. Журнал — дзеркало епохи, в якій живемо. Тому потрібна реєстрація всього головного, що відбувається навколо нас у мистецтві, літературі, політиці і громадському житті в Україні і на еміграції — у формі добре опрацьованої хроніки. Прекрасним зразком цього можуть служити до революційні журнали, що їх редагували М. Грушевський, В. Науменко, С. Петлюра та ін. Тепер ті журнали з їх хронікою є цінним джерелом для істориків, дослідників того періоду. Варто виспеціалізувати окремих людей для ведення таких всесторонніх оглядів.

5. Журнал — фактор для створення фундаментальних національних цінностей.

У теперішній міжнародній ситуації найвдячніший шлях до національної мети — створення фундаментальних національних вартостей тут, на еміграції, як навчав цього проф. М. Грушевський і сам їх із своїми співробітниками здійснював. Тому треба й далі ще більше підтримувати науково-організаційні зусилля Української вільної академії наук, Українського гарвардського інституту та інших наукових і освітніх установ. Щодо цього мав велику візію засновник журналу і має її теперішній редактор. І треба, щоб йому в цьому всі ми допомагали.

6. Журнал — це міжнародні зв'язки. Заохочувати авторів інших національностей дописувати, щоб цим поглиблювати міжнаціональні зв'язки.

Сердечний привіт А. Гудовському з нагоди його 75-ліття

22-го січня ц.р. заступникові голови ОУРДП в Америці Анатолієві Никаноровичу Гудовському сповнилося 75 років життя. Сердечно вітаючи дорогого Ювілянта з цим поважним життєвим етапом, бажаємо йому доброго здоров'я і продовження корисної праці в українській громаді, а зокрема для УРДП. Інж. А. Гудовський є для нас добрим прикладом дисциплінованості сумлінної праці і самовідданості.

Усе життя Анатолія Никаноровича позначене багатогранною і трудолюбивою діяльністю. У 1922 р. А. Н. вступив до політехнічного інституту, з якого через півтора року був виключений — під час чистки. У 1924 р. він вступив до лісо-

Анатолій Н. Гудовський

технічного інституту, який і закінчив 1928 р. Відтоді й почав працювати за набутим фахом. У 1929 р. захистив дипломний проєкт і отримав звання лісового інженера.

У 1943 р. Анатолій Никанорович був вивезений разом із 18-літнім сином німецькою окупаційною владою до Баварії на лісорозробки в лісництві Ебрах. Від 1945 до 1949 р. А. Н. працював у тому ж лісництві на геодезичних роботах. Протягом 1950-51 рр. працював у Мюнхені в таборі над документацією емігрантів. У 1952 р. прибув до США, працював два роки на фізичній роботі — на фабриці, а потім на креслярсько-конструкторській роботі до 1971 р., коли переїшов на пенсію.

зв'язки між народами, що перебувають у тій самій біді, або заохочувати тих науковців і діячів, що цікавляться проблемами Східної Європи.

Підсумовуючи наведені тут побажання, варто пригадати і вникнути в глибоку суть слів проф. О. Прицака, сказаних про науку, але застосуємо їх також до наших політичних і громадських усиль:

"Ми століттями сподівались на чийсь поміч,

На громадсько-політичній роботі бачимо А. Н. з 1953 р., коли він став членом управи ДОБРУСУ. У 1960 р. його обрано на 5-му з'їзді ДОБРУСУ головою, і відтоді він незмінно лишається дотепер на тому самому посту в ДОБРУСі.

У 1967 р. А. Н. стає членом УРДП, де обирали його в кандидати і члени ЦК, а також до секретаріату ЦК. Протягом трьох останніх років — він заступник голови ОУРДП. Шість років був А. Н. членом представництва В. О. УНРади на США, у той самий час був два роки заст. голови Об'єднання прихильників УНР та два роки головою контрольної комісії.

У 1969 р. А. Н. став ? КГЄ (Комітет громадської єдності), а потім Асоціації українців в Америці, де й дотепер є членом управи й редакції. Крім того, А. Н. є членом-сеньйором Об'єднання лісових фахівців (ОБУЛІД), часто дописує до "Українських вістей" і "Свободи".

Ще раз бажаємо дорогому Анатолієві Никаноровичу міцного здоров'я, успіхів у житті та громадсько-політичній праці.

Головна Управа ОУРДП у США

Просимо Вас, дорогий Анатолію Никаноровичу, прийняти й від нас щире поздоровлення з нагоди Вашого славного ювілею — 75-ліття з дня народження. Ви не тільки наш читач і дописувач — Ви були *першим* серед перших рушій-організаторів руху за дальше видавання "Нових днів", бо то ж Ви скликали і вдало провели в березні 1970 року конференцію читачів і співпрацівників нашого журналу в Нью-Йорку, а ухвала тієї конференції — того ми свідомі і певні! — мала вирішальне значення, сколихнувши громадську думку і мобілізувавши активні сили за врятування "Нових днів" після катастрофи, що сталася після несподіваної смерті їх видавця і редактора П. К. Волиняка.

Тож із поздоровленням і побажаннями добра і успіхів у житті Вашому — прийміть, дорогий Ювілянте Анатолію Никаноровичу, і найщирішу подяку від усієї новоднівської громади за той Ваш успішний почин-рух на користь "Нових днів" у їх найскрутніший період.

Редакція "Нових днів"
(також ювілянта в цьому році)

якесь чудо. Історія повинна була нас навчити, що ніхто нікому нічого не давав, не дає і не даватиме.

Якщо має існувати дійсна наука про Україну, то тільки тоді, коли українська спільнота її фінансово забезпечить."

Іншими словами, якщо має заіснувати незалежність України, а перед тим наші незалежні

позиції у вільному світі, то мусимо самі, власними зусиллями творити власні непроминальні вартості у всіх аспектах життя зрілого народу, до яких завжди кликав наш найбільший вчений-організатор проф. Михайло Грушевський. А кликав він творити *власну* повноцінну українську науку, *власну* українську політику, *власне* самобутнє мистецтво, *власну* пресу й публіцистику-журналістику, *власне* громадське й економічне життя і позиції. Сам він був творцем в усіх цих згаданих ділянках і групував навколо себе сотні, а то й тисячі співробітників, що груповими зусиллями творили ці вартості.

Українська історія знає інші, недавні чи сучасні, приклади великої організаційної праці наших вчених. Згадаймо проф. Михайла Ветухова, головного промотора творення й діяння Української вільної академії наук, проф. В. Кубійовича з його подивугідною колективною працею над створенням "Енциклопедії українознавства", проф. Ірціака його тріюмфальною розбудовою Гарвардського центру, проф. Оглоблина з його умілим керуванням УВАН у сучасну пору. Ці приклади можна б було продовжити досягненнями в інших ділянках нашого життя. Всі згадані діячі зуміли пустити в рух великі організаційні комбінати в нелегких еміграційних умовах — з десятками і сотнями учасників-співробітників і наслідків вони досягли великих. У такій ролі хочемо бачити й діяльність колективу "Нових днів" та їх сучасного провідника — проф. Кислицю.

"Нові дні" є груповою, колективною справою. Скільки людей виявили себе через цей організаційний комбінат протягом 25 років! Скільки людей знайшло застосування своїх сил, а значить знайшли радість у своєму житті, уникнули почуття самотності, зневіри, а то й психічної депресії. "Нові дні" були школою публіцистики, журналізму, наукового вивчення українських проблем. Це була школа політичної думки, громадської відповідальності. Адже сотні авторів друкувалися тут протягом 25 років. Таким чином, це була школа колективної, групової організованої праці. А вміння гуртом працювати — це велике мистецтво. Чим більше розвинений нарід, чим він потужніший — тим більше в нього вміння працювати разом.

Все це говоримо для того, щоб сформулювати апель, щоб переконати наших людей, які живуть за принципом "моя хата з краю", — що треба включатися до праці. У великих справах, над якими тепер розбиваються кращі люди в Україні і тут на еміграції, місце є для кожного — незалежно від освіти, здібностей і спроможностей. У зв'язку з цим, варто пригадати мудру пораду президента американського президента Теодора Рузвельта, що її він дав своїм громадянам на початку 20 ст. Відповідаючи на запитання одного з присутніх на мітингу — що він, звичайний місцевий комерсант, міг би зробити для своєї країни, щоб їй допомогти, президент відповів: "Робіть те, що ви можете, робіть тими засобами, що дані до вашого розпорядження, і робіть там, де ви є. Але робіть!"

Робімо ж і ми те, що є в наших силах, робімо там, де ми є, робімо засобами, що є в нашому

Від 17 травня до 30 травня 1975

ПОДОРОЖ ДО СВЯТОЇ ЗЕМЛІ

ЦІНА \$1,200 ВІД ОСОБИ ПОКРИВАЄ ВСЕ
(на базі дві особи в готелевій кімнаті)

1. Кругова подорож джетовим літаком з Віндзору, Онтаріо, до АТЕН у Греції і назад
2. Люксові приміщення на власному чартерованому кораблі, яким відвідаєте Грецію, Істамбул і Єрусалим.
3. Всі харчі включені.
4. Фахово організована подорож і ще багато дечого окремо.

Максимальна кількість пасажирів у цій виключній подорожі ТІЛЬКИ 200 осіб. Поспішіть зложити депозит \$200.00 до:

TECUMSEH TRAVEL LTD.
7610 Tecumseh Road East
Windsor, Ontario

посіданні, але робімо, щоб допомогти нашому журналові, нашим еміграційним зусиллям, нашій Батьківщині. Робімо справи, хоч би вони були тільки технічного порядку, бо цим відтягуємо тих, що можуть писати книжки, що можуть організувати справи великого розміру. Вчімося особисто рости, беручи участь у великих колективних зусиллях.

Пам'ятаймо, що тільки з організаційно-політичною потужністю приходять і справжня культурна потужність народів. Так було у всі віки й у всіх народів. Так було і в історії українського народу. Досі наш народ був переважно жертвою історії, йому ж треба бути творцем її. Чи справді dorостаємо ми до цього? Запитуймо себе і своїх ближніх!

Отже, гуртуймося навколо журналу, навколо нашого головного редактора, даймо йому максимум можливостей розгорнути повністю свої дужі інтелектуальні, публіцистично-редакторські й організаційні сили. Даймо йому можливість рости в організатора типу тих світочів, про яких щойно згадували.

Розбудувуймо "Нові дні" так, щоб ними ще не раз вшанувати визначного основоположника їх — Петра Кузьмича Волиняка — і в 30-ліття, і в 50-ліття, і в 100-ліття, а разом з ним вшанувати і славне плем'я ентузіастів-мрійників, яким і присвячене це слово похвали. Хай вдячність сучасників і щире наше визнання нагороджують їх тепер і во віки вічні.

ІВАН ЗБУРА – ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ПОЕТ У КАНАДІ

Питання, кого вважати за першого українсько-го поета в Канаді, вже порушували в тутешній українській пресі. Михайло Г. Марунчак у третьому томі своїх *Студій до історії українців Канади* приписав першість Михайлові Говлі, чий вірш "Руському народу" був надрукований в американській *Свободі* "під датою 3 серпня 1899 р."¹). (Насправді, як ми ustalili за часописом, дата має бути 31 серпня 1899 р.). У четвертому томі той же дослідник говорив уже про Саву Чернецького як "першого співця піонерської долі в Канаді"²), що з'явився у пресі рік пізніше.

Але, копаючись по архівах, автор цієї статті відкрив переконливі факти, згідно з якими за першого українського поета в Канаді треба вважати Івана Збуру, альбертського поселенця, що виступив у пресі на сім місяців раніше³) за М. Говду і на яких півтора року скоріше від С. Чернецького.

Іван Збура народився 20 січня 1860 р. в с. Звиняч, Чортківського повіту, в Галичині, прибув до Канади 1898 р. і провів своє спокійне і працювате життя на фермі в Альберті, потім на старості літ в Едмонтоні, де й наспіла його смерть 28 жовтня 1940 р.⁴). Поховано його на фермерському кладовищі недалеко від містечка Лямонт⁵).

Надавати хронологічну першість І. Збурі полегшує той факт, що його твір, написаний у Канаді незабаром після приїзду, виразно датований. Назва твору — "Канадійські емігранти" (власне кажучи, з тутешнього погляду, краще було б сказати "імігранти"); місце й дата написання — "Бівер Крік, дня 30 грудня 1898 р.", як зазначено під віршем; першодрук — у *Свободі*, ч. 5, за 2 лютого 1899 р. Звідси передруковано маленький уривок у *Північній сьвіті*⁶), після того як автор цих рядків відкрив І. Збуру.

Для хронологічного порівняння варто згадати інших українських поетів у Канаді: М. Говда з Едмонтону вмістив свій перший вірш у часописі *Свобола*, як уже згадано, 31 серпня 1899 р.⁷). Іван Дрогомипецький надрукував там же (ч. 3), 14 вересня 1899 р., свій дуже довгий, у фолкльорному стилі, "Виїзд із Краю", поставивши під ним англійською мовою *Pleasant Home, Canada*.

Сава Чернецький, що прожив у Канаді всього рік чи півтора (1899-1900), виступив із віршами в *Свободі* аж 1900 р. Тоді ж тут друкувалися С. Генік з Давфину, Гриць Паскарик із Стюартбурну та інші віршувальники.

"Канадійські емігранти" — перший український твір, написаний у Канаді, — має 111 рядків, в т. ч. чотири рядки польською мовою. Написаний він у формі т. зв. народних віршів, техніка виконання примітивна, ритмічні перебої свідчать про те, що 38-річний автор не мав належної літературної освіти, отже був самоуком. Не зважаючи на довжину, архітектоніка вірша напрочуд ви-

разна, а його соціологічна вартість наявна й незаперечна.

Починається твір із того, як на залізничній станції, у Кракові (через який переходили тисячі безземельних галицьких селян, про що свого часу з великою журбою писав Василь Стефаник), панки підмовляють переселенців, щоб не їхали до Канади:

У Кракові в почекальні
Там ми ночували...
Приходили до нас пани
Та й ся нас питали:

Люде, куда ви їдете,
Куда вам дорога?
Свій рідний край лишаєте?..
А бійтеся Бога!

Свій рідний край лишаєте,
Свої рідні ниви,
А в Канаду вандруєте,
В той край нещасливий?

Та ж там ліси, гори, ріки,
Нема хліба ані дрібки...
Там будете бідувати
Будете з голоду вмирати!

Автор не задовольняється загальним описом переконування — він деталізує подаючи "аргументи" тих що переконують:

Ось ту пані вже приходить
Сюда туду оком водить,
До жінок приступає
І вже стала та й питає:

Где ви їдете, жіночки?
Та ж у вас малі діточки!
Там їх гади покусають,
Там вас звіри поз'їдають.

Пощо ж так ся волочите?
Ви робити не хочете?..
А пощо ж ви там їдете,
Таж там з голоду помрете.

Не бороним вам дороги,
Таж ми не ваші вороги.
От між собою об'радьтеся,
В свої села вертайтеся!

Так говорила пані, до якої автор ставиться з ноткою легкої іронії, що незабаром переходить у сарказм, коли вже якийсь пан висловлює свої осудливі міркування на адресу селян — поавдоподібно розмовляючи з тим, хто його супроводить:

Ось ту вижній (?—Я. С.) пан приходить
І цигаро собі ладить,
Окуляри піднімає,
Емігранта оглядає.

Patrz pan, tąż to bydło, świnie.
Wszystko umrze, wszystko zginie,
A w morzu się potopi,
Wróć się nazad, głupi chłopie!

Уживання польської мови в українському тексті треба пояснити лише зневагою до того уряду, який пригноблював галицьке селянство, а лайливі вислови поляка на адресу переселенців — це ті невідрадливі обставини, за яких поневірялися наші селяни. Поневірялися, та не втрачали людської гідності. Рішуче, по-козацькому звучить їхня відмова:

На се ми відповідаєм:
Раз родились, раз вмираєм,
А назад ся не вертаєм,
Бо вже місця там не маєм.

Люди, що обступили переселенців, знову просять їх одуматися й не їхати за океан:

Ой верніться, бідні люде,
Назад із дороги,
На другий рік дістанете
Гарнець запомоги.

Ой верніться, бідні люде,
Хоть вже від границі,
Дістанете за день жнива
Один сніп пшениці.

Ой верніться, бідні люде,
Назад в свої села,
Панам буде годинонька
Без вас невесела.

Ой верніться, бідні люде,
Таж ми ваші браця,
Таж ми вам крови дали
З-під самого серця.

Добра кров "з-під самого серця" — "один сніп пшениці... за день жнива"! Незабаром автор укладає в уста панів ще більший сарказм, але не сарказм на адресу переселенців, а переселенців — на адресу панів, що нібито скаржаться в розпуці:

Хто нам з лісу нарубає?
Хто нам з поля позбирає?
Хто нам ся низько вклонить?
Цо за дябел вас там гонить?

На це питання наспіває відповідна реакція:

Ой ви, вельможні панове!
Не морочте нам голови,
Ларемне ваша порада,
Нам отворена Канада,
А вам ту повітова рада.

Далі йде такий знайомий опис ошуканства та облуд, яких зазнавали галицькі селяни, що мимоволі спадають на думку оповідання І. Франка, М. Черемшини та інших. Читаємо в І. Збури:

А як вже прийшли вибори,
В (? — ЯС) нас зганяли в обори.
Нас браттями називали,
Щоб ми на вас голосували.

Але хруні і п'яниці
За смердячі оселедці
Вам голоси продавали,
Вас до сойму вибирали.

Але і ви вже у соймі,
Були і там неспокойні,
Собі Польщу будували.
Нам кайдани готували.

Бичуючи принизливі обставини суспільного життя, автор по-шевченківському вибухає гнівом на панів, що грають ролю приятелів, боячись утратити дешеvu робочу силу:

Бодай же вам, приятелі,
Не снилось ніколи,
Як нам гірко покидати
Своє рідне поле!

Щоб ми були не виділи,
Ані ваші очі,
Як то гірко вандрувати
З дітьми серед ночі.

Пречистая Діво мати,
Не дай же нам погибати,
Бідним русинам!
Через море переплисти,
А ту в Канаді осісти.
Допоможи нам!

Наполегливість і рішучість переселенців висловлено справді сильно. А це свідчить про те, що автор мав незаперечний хист. Бракувало йому лише школи, зокрема літературної освіти, яка б дала поштовх і розвиток тому, що автор успадкував при народженні. З наступних строф суспільні обставини в Галичині під австрійсько-польським ладом ще повніше постають перед читачем у всій своїй оголеності. І. Збура картає не лише експлуататорів, а й самих же русинів:

Нещасливий русин там,
Але все він винен сам.
Що він низько ся кланяв,
Панам руки він лизав.

Шапку низько він носив,
В пана зарібку просив.
Але подер і капелюх,
Від роботи вже і спух.

Як день, так і ніч робив.
Ворогам не догодив.

Егзекутор з хати брав,
Жид го хамом називав.

Там нещасний чоловік,
Гіркий, як хрін, его вік,
А нам милий ту
Бівер Крік.

Немає дива, що після такого, можна сказати, франківського самоосуду наступає оптимістична кінцівка — "милий... Бівер Крік"! Люба Канада, країна безмежної землі, країна необмежених можливостей! Справді, після польської наруги, безземелля, вбогости галицький селянин, що зберігав людську гідність, не міг і думати інакше.

"Канадійські емігранти", наведені тут повністю, — твір не без хисту, дарма що примітивно виконаний. Автор показав тяжке життя селянства в Галичині, його любов до рідного краю, який було "гірко покидати", а ще краще змалював отут безвихідь, що гнала зубожілих за море — шукати кращого життя для себе і своїх дітей.

Маючи значне суспільне значення, цей твір є першорядним свідченням народної мови Галичини кінця минулого сторіччя. Увесь вірш — багата, соковита лексика, злегка забарвлена діалектизмами, але, за одним-двома винятками, вільна від чужого, польського намулу, який так покривав мову тодішньої й пізнішої галицької інтелігенції. Особливості Збуриної лексики: вандрувати (замість мандрувати), цигаро (сигара), ся не вертаєм (не повертаємось), ся кланяв (кланявся), гарнець (міра завбільшки з горщик), запомога (допомога), браця (браття), отворена (вілкрита), хруні (метафорично: зрадники), виділи (бачили), зарібок (заробіток), егзекутор (збирач податків), его (його), ту (тут), го (його)...

Чи "Канадійські емігранти" — єдиний твір І. Збури? Дочка й зять, п. Козак, що живуть в Едмонтоні, свідчать, що їхній батько мав "мішок віршів під дахом". На жаль, нам покищо вдалося знайти лише напівгумористичний віршований фейлетон "Фармерські злидні" в *Новому шляху* за 20 грудня 1932 р. Є непевні відомості, що було щось надруковане в *Канадійському фермері* під час першої світової війни (архів часопису не зберігся). А згаданий "мішок віршів" спалкоємці викинули на смітник. Великий жаль, що цей поет-самоук не розвинув своїх творчих потенцій, лише спалахнув метеором на тодішньому ще порожньому небі української поезії в Канаді й погас на довгий час — аж поки автор цих рядків відкрив його 70 років пізніше! Гадаємо, що забувати першого українського поета в Канаді не слід. Наприкінці 1973 р. минуло 75 років з того часу, коли написано "Канадійських емігрантів", а в лютому 1974 р. сповнилося 75-річчя публікації цього першого твору Канадської України. Раніше за І. Збуру з'являлися, згається, лише написи американця, о. Нестора Дмитрова. *Канадійська Рись*, але їх не можна вважати навіть за белетристику, бо то були звичайні статті, звіти з подорожі по Канаді, як видно з того, що вийшло тепер окремою книжкою завдяки заходам вінніпезького дослідника Михайла Марунчака. Між іншим, пер-

УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА В АМЕРИЦІ Й КАНАДІ

Д-р Яр Славутич, професор Альбертського університету, нагороджений Шевченківською Золотою Медалею минулого року, отримав у січні ц.р. наукову стипендію (грент) від Міннесотського університету (з Рокефеллерівських фондів) для написання наукової праці "Українська література в Америці й Канаді". Досі він надрукував кілька статей, два огляди й багато рецензій на цю тему. У зв'язку з цим дослідник звертається до всіх авторів на цьому континенті (поетів, прозаїків, літературознавців, критиків) прислати на його адресу (72 Вестбрук Др., Едмонтон, Альберта) такі дані:

1. Ім'я та прізвище й повна адреса.
2. Рік прибуття до Америки чи Канади.
3. Дата й місце народження.
4. Відомості про освіту й працю.
5. Бібліографія книжкових видань (назви книжок мовою оригіналу, місце й рік видання, кількість сторінок).
6. Бібліографія критичної літератури (за зразком бібліографічних річників МЛА; див. український розділ).
7. Виписки оцінок творчості (з поданням точного джерела), нагороди, відзначення й т. ін.

Усі ці відомості бажано отримати незабаром. Якщо сучасні письменники знають померлих уже авторів, добре було б, якби вони зазначили в листі, про кого можуть подати авторитетні відомості. Це допоможе виправити численні помилки, перекручення, невірні дати тощо, чого, на жаль, допустилися попередні дослідники, що писали про ту-тешню українську літературу.

шою українською друкованою книгою в Канаді був *Християнський Катехизм* (Вінніпег, 1904), що вийшов у світ із друкарні *Канадійського фермера*.

Теодор Федик, що з'явився у пресі значно пізніше, уже після І. Збури, М. Говди, І. Лугомирецького, С. Геника, Г. Паскарика, С. Чернецького, С. Паламерюка та інших, затьмив своєю славою попеленників. Його *Пісні про Канаду і Австрію* (1908), з додатком коломийок інших авторів, мали шість видань — розійшлося нібито 50 000 примірників (шосте видання вийшло в світ 1927 р. під зміненою назвою — *Пісні про Старий і Новий Край*). Т. Федик, що — між іншим — "сплагіював" Паламарюкову *"Пісню про Канаду"*, добираючи вірші інших фольклорних поетів, чомусь поминув І. Збуру, хоч останній прикрасив би його збірку. Може, упорядник *Пісень про Канаду і Австрію* (Галичину — ЯС) вже й забув на той час про існування "Канадійських емігрантів", бо минуло майже десять років, а І. Збура, можна гадати, не проявляв діяльності й не друкував нічого зі свого "мішка віршів".

Серед наших літературознавців можуть зна-

(Продовження на 18 ст.)

'Багатокультурність
стає постійною
урядовою політикою'

Національна Бібліотека Канади включається в Багатокультурну політику

Багатокультурна Бібліослужба — це найновіша служба, яку дає бібліотечна для членів усіх етно-культурних суспільств в Канаді. Цими заходами Національна Бібліотека підтримує багатокультурну політику Уряду Канади.

ЗАВДАННЯ

Завданням бібліослужби буде селекція, набуття, каталогування і подавання, через сітку канадських бібліотек, бібліотечного матеріалу в мовах інших, ніж англійська та французька. При набуванні книжок будеться брати до уваги наступні ділянки:

література, бібліографія, подорожування та теми як от: догляд дитини, куховарство, городництво й фолкльор. Найбільшу увагу присвячується дитячим книжкам, щоб в той спосіб зберігати й заохочувати до навчання мови предків.

ПРОГРАМА

Подача книжок буде проводитися через провінціальні або регіональні депозитові центри. До депозитових центрів будуть посилатися книжки по 50 комплектів, а звіттіля їх розсилатиметься по черзі по провінції чи районі, залежно від місцевого попиту.

Ця служба пічне циркуляцію книжок на початку 1975 р. в 10 різних мовах: *голландській, еспанській, італійській,*

китайській, німецькій, польській, португальській, українській, фінляндській та шведській. На прохання будуть додавані нові мови кожного року.

Бібліослужба докладає всіх старань, щоб вивчити потреби етно-культурних суспільств щодо книжок. Ці дані будуть головним фактором у поліпшенні обслуговування.

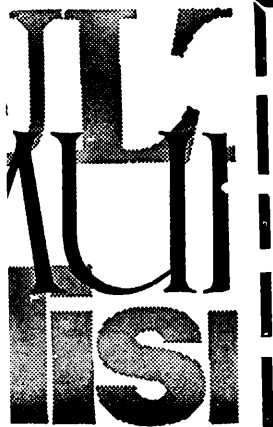
Hon. John Munro
Minister Responsible
for Multiculturalism

L'hon. John Munro
Ministre chargé
du Multiculturalisme

Пишіть на нижчеподану адресу в справі інформацій про бібліослужбу чи ваших сугестій:

Multilingual Biblioservice
National Library, Ottawa, Ontario, K1A 0N4

Ім'я і прізвище: _____
Адреса: _____
Місцевість: _____
Провінція _____ Поштовий код: _____
Телефон: Код округи: () - _____

йтись окремі особи, що сумніватимуться, чи варто давати І. Збурі палму хронологічної першости. мовляв, це могло бути звичайним випадком, що один самоук надрукував щось там раніше за інших. До речі, не багатого кращик. Хібащо С. Чернецького треба вирізнути з-посеред тих, що друкувалися до появи Т. Федика, П. Крата й о. В. Кудрика. Справді, його можна було вважати майже за професійного письменника — в той час, коли І. Збура був лише аматором. Як би там не було, ми, новітні "професіонали", що жуємо хліб також з літератури, не сміємо нехтувати автором "Канадійських емігрантів". Тому шануємо пам'ять першого українського поета в Канаді цією ювілейною і, мабуть, узагалі першою статтею про нього та його творчість.

**

Відзначаючи 75-річчя української літератури в цій країні, автор статті приготував до друку *Антологию української поезії в Канаді*, над якою працював більш як п'ять років⁸). Машинопис перейшов кілька трансформацій — із 75 поетів, як було первісно заплановано, зменшився до яких 45. Гадаємо, що читачам цікаво буде знати про принципи укладання нашої ювілейної книги.

У плянованій до друку антології збережено, в основному, хронологію — за появою першої публікації (до 1908 р. — вірша, опісля — книжкового видання), але поділено поетів на три періоди, що вже стало майже традицією в українсько-канадському літературознавстві⁹). Деяких недавніх і сучасних поетів, що пишуть у стилі фолкльорних віршів, приєднано до першого розділу, де в піонерських поетів перебуває примітивізм і фолкльор.

Другий розділ — це т. зв. староканадці, що тут народилися або прибули сюди дітьми й тут повиростали чи приїхали дорослими десь після першої світової війни. Це вже краща, справжня література, поезія у властивому сенсі слова.

Третій розділ антології — найбільший — складається з поетів, що прибули до Канади після другої світової війни. Це люди, переважно, з вищою освітою та з професійним підходом до слова. Тут і вимоги до них більші. Деякі з цих поетів уже вписали свою срібну чи золоту сторінку в історію загальної української літератури, збагативши її визначними творами.

Отже, *Антологія української поезії в Канаді* має такий проєкт (поетів без канадських книжкових видань уміщено наприкінці розділів):

Перша поява в канадському друкі (до 1908 р. в американському)	Автор	Назва вірша, а після 1908 р. — книжки
Збура	2 лютого 1899	"Канадійські емігранти"
Говда	31 серпня 1899	"Руському народові"
Чернецький	1900	"Одна лиш калина"
Паламарюк	1903	"Пісня про Канаду"

Федик	1908	Пісні про Канаду і Австрію
Рараговський	1908	Робітничі пісні
Крат (П. Терненко)	1910	Січинський в неволі
Кудрик	1911	Весна
Божик	1936	Канадійська муза
Могилянка	1962	Думки летять на Україну
		Світає день
	II.	
Данильчук	1929	Бойова сурма України
Івах	1931	Ліра емігранта
Ічнянський	1936	Думи і пісні
Тулевітрів	1938	
Павличенко	1940	Дух нації
Мандрика	1941	Мій сад
Семчук	1959	Канадійська рапсодія
Стечишин	1959	Байки
Шевчук	1964	На престіл майбутніх днів

	III.	
Митрополит Іларіон	1948	Прометей
Скорупський	1954	Моя оселя
Мазепа	1956	Зоряна даль
Ромен	1956	Поеми
Славутич	1960	Оаза
Матвієнко	1961	Сонети
Струк	1963	Gamma sigma
Мур	1966	Жаль і гнів
Ворскло	1967	Листи без адреси
Олександрів	1967	Туга за сонцем
Мурович	1969	Піонери святої землі
Ріпецький	1969	Пісні далеких островів
Гай-Головка	1970	Поетичні твори, I
Третяк	1972	Пісень моїх узори

(немає кан. видань)

Гаврилюк	—	—
Ковалів	—	—
Зуєвський	—	—
Черненко	—	—
Кузьменко	—	—
Гурко	—	—
Шум	—	—
Палій	—	—
Царинник	—	—
Макарик	—	—
Лада	—	—

Такий орієнтовний проєкт антології. До першого розділу, де автори репрезентовані всього одним чи двома творами, можна б додати ще кілька піонерських чи фолкльорних поетів, зокрема гуцула-самоука Додяка, до другого розділу — С. Котика (його проза солідно входить до антології прози), третій розділ можна б доповнити талановитою молоддю, яку треба ще відшукати.

За видання *Антології української поезії в Канаді* береться організація письменників "Слово" Вихід у світ цієї підсумкової книги, що дає широку панораму нашої тутешньої поезії, був би шануванням і першого українського поета в Канаді І. Збури і відзначенням 75-річного ювілею нашої літератури в цій країні. (Примітки: ст. 19)

ПРОПАМ'ЯТНА КНИГА

НА ПОШАНУ ПРОФ. ІВАНА ВЛАСОВСЬКОГО

Доводимо до ласкавого відома українського громадянства, що старанням Українського Православного Братства св. Володимира в Торонті, вийшла з друку багато ілюстрована "Пропам'ятна книга" на пошану проф. Івана Власовського.

В укладанні її матеріалів взяли участь такі автори, за абеткою: 1. д-р М. Бойко; 2. митр. прот Д. Бурко; 3. проф. І. Власовський; 4. інж. Т. Голубович; 5. прот. А. Дублянський; 6. інж. П. Зоц; 7. інж. В. Іванис; 8. проф. П. Ковалів; 9. проф. І. Коровицький; 10. протопресвітер Ф. Кульчинський; 11. Архієпископ Михаїл; 12. о. Т. Міненко; 13. М. Могильницький; 14. М. Муха; 15. інж. Є. Пастернак; 16. проф. д-р Н. Полонська-Василенко; 17. інж. М. Тарасюк; 18. В. Турчик; 19. митр. прот. Д. Фотій; 20. митр. прот. М. Чернявський; 21. інж. М. Шипрякевич.

Ціна книжки \$3.50. — Кольпортерам знижка.

Замовлення слати на адресу:

St. Vladimir's Ukrainian Orthodox Brotherhood
404 Bathurst Street
Toronto, Ont., Canada
M5T 2S6

Управа Братства св. Володимира

ПРИМІТКИ

¹⁾ Михайло Г. Марунчак, **Студії до історії українців Канади** (Вінніпег: УВАН, 1969, том III, стор. 100).

²⁾ Там же, том IV, стор. 227.

³⁾ Уперше про це згадано в нашому "Огляді українських видань у Канаді — I", **Північне сяйво**, книга IV (1969), стор. 150.

⁴⁾ Відомості отримано від Department of Vital Statistics в Едмонтоні. Д-р В. Кей (Кисілевський) допоміг усталити дату приїзду І. Збұри до Канади.

⁵⁾ Свідчення дочки і внучки І. Збұри.

⁶⁾ **Північне сяйво**, книга IV (1969), стор. 102.

⁷⁾ Друкарську помилку в М. Марунчака виправлено за оригіналом часопису **Свобода** в редакційному архіві, а також перевірено за мікрофільмом іммігрантського архіву при Міннесотському університеті.

⁸⁾ **Північне сяйво**, книга IV (1969), стор. 155.

⁹⁾ Yar Slavutych, **Ukrainian Literature in Canada** (Edmonton: Slavuta, 1966), р. 3. Mykyta I. Mandryka, **History of Ukrainian Literature in Canada** (Winnipeg: UVAN, 1968) ділить українсько-канадську літературу на чотири періоди. Властиво, М. Мандрика перший період розбиває на два.

3 листів, що нас захоплюють і зобов'язують

Вельмишановні Панове-Громадо!

При цім посилаю Вам чек на розбудову наших "НОВИХ ДНІВ". Пошли Вам, Боже, здоров'я та успіху в цій хоч і шляхетній, але тяжкій праці — спасіння ради нашої нещасної Батьківщини.

Із ширною пошаною до Вас

Василь Демиденко

20. I. 75
Mississauga, Ont.

Вельмишановний і дорогий наш ширний
Приятелю — Василю Павловичу!

Усією своєю громадою складаємо Вам найширшу подяку за щедрий дар у ювілейний рік наших з Вами "Нових днів". Вашими теплими словами ми зворушені, вони бо дійдуть до Бога — і нам післяє здоров'я поможе витримати на дуже нелегкій, справді жертвній праці в ім'я святої ідеї — на славу і торжество України та її нездоланного народу, що вгору йде.

І нехай Ваш перший тисячний ювілейний дар буде лицарською відповіддю всім тим, що діють від лукавого супроти "Нових днів" і нашої чесноі громади. Ваші трудові доляри, дорогий Василю Павловичу, ми не змарнуємо. А коли за Вашим добрим прикладом піде ще не один наш побратим-приятель, ми зможемо видати не тільки збірник про славу Полтаву. З великою до Вас пошаною і найсердечнішими побажаннями щастя і здоров'я Вам

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ
"Нових днів"

за всіх своїх членів видавничої спілки,
читачів і передплатників та авторів-співпрацівників

“КОЗУБ” ВІДНОВИВ СВОЮ ДІЯЛЬНІСТЬ

Читачам “Нових днів” не потрібно вияснювати, що таке “Козуб”, які його цілі, завдання й діяльність. Петро Кузьмович Волиняк був основоположником і душею цього цікавого й унікально-динамічного мистецького стоваришення від 1956 року аж до останніх днів свого життя. Про численні вечори й більші підприємства “Козуба” він завжди сумлінно звітував на сторінках свого журналу.

Переглядаючи побіжно “Нові дні” тільки за 1969 рік, можна зустріти такі згадки про “Козуб”:

“Маємо певні відомості, що відомого нашим читачам молодого поета Івана Драча (він разом з Д. Павличком мав авторський вечір у “Козубі”) викинули з партії”... (“Н. Д.”, лютий 1969, ст. 23)... “Відомий літературний критик Юрій Стефаник, син славетного новеліста Василя Стефаника, на початку квітня приїде до Торонта. Приїждить він на запрошення “Козуба”. У п’ятницю 4 квітня він матиме доповідь у “Козубі” на тему: “Трагедія і тріумф роду Стефаників”. Вечір відбудеться в залі православної катедри св. Володимира на вул. Бетирст”... (“Н. Д.”, березень, 1969, ст. 31)... “Козуб” запланував клубний вечір: розставили столи, накрили їх для кави на 140 осіб, не передбачивши більшої кількості людей. На столах були квіти. Та стався, сказати б так, приємний конфуз—коло 8-ої години вже всі місця з столами були зайняті... Довелось доставляти стільці, де тільки було на них місце. Разом було на вечорі яких 260 осіб... Це була одна з найцікавіших доповідей у “Козубі”... (“Н. Д.”, квітень, 1969, ст. 24).

І ще, як кажуть, на кінець — з контroversійної рубрики “Читачі пишуть”:

Дорогий наш Петре Кузьмовичу!

...Читаємо “Нові дні” з насолодою й бажаємо Вам міцного козацького здоров’я, побільше ювілеїв й багато-пребагато передплатників, а в додаток до цих побажань — оцей дружній жарт з приводу одного числа “Нових днів”.

Загуло, заувілею,
Чадочаром розтривожило —
Люд читацький насторожило.
А редактор розпаношився
І надміру розшерешився,
Аж з того плетива та дива
Чаплі в носі закрутило.
Та обсмоктавши небиліцю,
Вона ковтнула ще й Кислицю.

Сварити за цей жарт будете тоді, як незабаром, може, й побачимось. На запрошення Вашого “Козуба” мав би їхати до Торонто з якоюсь доповіддю. Та це може бути лише в травні, як упо-раюсь з іншими обов’язками. Це й напишу “Козубові”... Ваш Олекса *Повстенко*, Вашингтон, США.

На цей лист П. К. Волиняк, як майже завжди, дає влучну відповідь: “...Я не голова “Козуба”, а лише смиренний член управи. Та скільки в мене сили вистачить, то я буду проти того, щоб Ви приїздили до нас у травні. Розумні люди в травні не йдуть на доповіді, а їдуть на рибу і на зелену травичку одпасатися. Відомо, що в Канаді не 4 пори року, а лише дві: зима й місяць липень... То вже коли сонечко блисне, то люди намагаються скористати з нього. То краще було б Вам приїхати до нас у жовтні, бо негарно, щоб на доповіді О. Повстенка було лише два-три десятки не дуже то розумних людей... Це, звичайно, моя думка, одного з рядових членів управи. Може я й помиляюсь, хоч навряд...” (“Н. Д.”, травень, 1969, ст. 26-27).

У початкові роки розгортання діяльності зустрічі “Козуба” відбувалися регулярно в різних приміщеннях кожного тижня, переважно силами самих членів “Козуба”. В дружній неофіційній атмосфері присутні могли вільно висловлювати свої думки на різні актуальні, а часто й болючі теми української культури, літератури й мистецтва.

Пізніше управа “Козуба” почала запрошувати з доповідями багатьох видатніших діячів української культури і з-поза Торонто. На виступах Григорія Костюка, Миколи Шлемкевича, Юрія Лавріненка-Дивнича, Юрія Стефаника, Віталія Бендера та інших бувало й до 300 запрошених осіб.

Особливою заслугою “Козуба” треба вважати те що він став чи не єдиним українським товариством на еміграції, яке в часи відносної відлиги на Україні зуміло відчутти потребу часу й не побоялося стати форумом для вислову творчих думок таких вітчизняних представників української сучасної культури як Віталій Коротич, Іван Драч, Дмитро Павличко та інші “білі круки”, яким так чи інакше пощастило побувати в Канаді.

На жаль, з початком 1970-их років корисна й незамінна діяльність “Козуба” почала помітно занепадати. На це було декілька причин: виїзд із Торонто енергійного довголітнього голови Михайла Голинського, передчасна смерть П. К. Волиняка і, мабуть, відкриття в Торонто відділу Об’єднання українських письменників “Слово”, що відтягнуло від активного зацікавлення працею “Козуба” декількох членів-письменників. Дійшло до того, що минулого року появилось у деяких часописах навіть повідомлення про “ліквідацію” “Козуба”.

Це неофіційне повідомлення напевно викликало різну реакцію в різних читачів; для мене, як члена “Козуба”, воно було в першу чергу прикрою несподіванкою хоча б тому, що в елементарний спосіб перечило принаймні двом статтям козубівського статуту, а зокрема тій, де пишеться, що члени не сміють компромітувати словом і чи-

ном колег-членів і саму ідею "Стоваришення". Більшість членів "Козуба" сприйняла повідомлення, як остаточний поштовх обтрясти з себе кількарічну пасивність і "словоблудіє" та серйозно взятись за відновлення організованої діяльності свого Стоваришення.

На початку січня ц.р. я дістав офіційне запрошення "прибути на збори "Козуба", які відбудуться в суботу, 18 січня, о 3-ій годині дня, з приміщенні Катедральної громади, 404 Батурст вулиця в Торонто". Запрошення підписали члени контрольної комісії "Козуба" — Гр. Шведченко, Іван Дубилко та секретар останньої управи М. Гава.

Пропонувався такий проєкт порядку денного зборів:

1. Відкриття і вибір голови та секретаря зборів;
2. Читання протоколу останніх зборів "Козуба";
3. Коротка інформація про період від останніх зборів;
4. Прийняття нових членів;
5. Вибір управи і контрольної комісії "Козуба";
6. Проєкт плану праці "Козуба";
7. Організаційні, фінансові та інші справи;
8. Закриття.

Не зважаючи на сніговій та слизьку дорогу, я поїхав на збори, щоб власними очима поачити, чи є ще порох у козубівських порохівниціях. Прибули на збори й майже всі інші місцеві члени "Козуба", а дехто з позамісцевих, як ось Юрій Головка з далекої Фльоріди чи Ростислав Василенко з трохи ближчої Оттави, — прислали свої привіти й письмові уповноваження. Давні бувальці твердили, що таких чисельних і згармонізованих зборів у "Козубі" ще не було.

Збори відкрив голова контрольної комісії Іван Дубилко й запропонував вибрати голову й секретаря зборів. Присутні одноголосно обрали на голову зборів І. Дубилка, а на секретаря Михайла Гаву.

Дуже цікавий і повчальний протокол із попередніх зборів "Козуба", який, на жаль, не надається до друку, прийнято також одноголосно, без поправок чи доповнень.

Інформація про стан "Козуба" за час від останніх і не закінчених зборів, які відбулися 5 березня 1972 року, могла б бути найсоковитішою частиною цього репортажу, якщо б автор ставив собі за ціль сенсацію чи компромітацію декого з наших навіть розумних людей... Проте, присутні прийняли інформацію без зайвих запитів і дискусії, бо для більшості ці речі були вже раніш відомі та й ні в кого не було бажання зупинятися над "утраченим часом".

На пропозицію президії збори прийняли ентузіастично й одноголосно в члени "Козуба" вісім нових, здебільша молодих кандидатів, які вже раніше виявили своє бажання збільшити козубівську сім'ю. Отже, вітаємо в "Козубі" — Гамуляка Остапа, Гірича Володимира, Ліщину Леоніда, Роговського Карпа, Родак Валентину, Родака Петра, Сенишину Катерину і Цибенку Надію. Існують реальні дані на те, що чергові збори "Козуба" приймуть у свої ряди ще плеяду творчої сту-

дентської молоді, яка — згідно зі статутом — "поважно залицяється до котроїсь із дев'яти Муз".

Щодо нових керівних органів "Козуба", то за традицією такого зіндивідуалізованого Стоваришення спершу майже всі члени пропонували до управи інших членів, але остаточо майже одноголосно обрано такий склад нової управи: *Черняк Іраїда* — голова, *Родак Валентина*, *Гава Михайло*, *Бабич Андрій* і *Роговський Карпо* — члени з окремими функціями. До контрольної комісії обрано *Дубилка Івана*, *Магденка Петра* і *Черняка Петра*.

На своєму першому засіданні, що відбулось 19 січня ц.р., новообрана управа "Козуба" розподілила функції поміж окремими членами так: *Родак Валентина* — заступниця голови, *Гава Михайло* — секретар, *Бабич Андрій* — орг. референт, *Роговський Карпо* — скарбник. Управа ухвалила також виконати побажання зборів, щоб пожертвувати 50% із скромних заощаджень "Козуба" на різні українські культурні цілі. Досить значну суму пожертвувано на видавничий фонд Об'єднання українських письменників "Слово", а решту — на будову пам'ятника на могилі сл. п. Михайла Голинського, на пропам'ятну книгу сл. п. П. К. Волиняка, на працю мистецьких груп ОДУМ-у й на пресовий фонд тих часописів та журналів, які постійно звітували про імпрези "Козуба", в тому числі й "Нові дні".

На рекомендацію зборів Управа прийняла детальний план праці "Козуба" ще на цей зимовий сезон, поки люди не почнуть роз'їжджатись "на рибу і на зелену травичку одпасатися". З більших підприємств ще, мабуть, у лютому й березні мають відбутись на такі теми: *Бандурист Гнат Хоткевич*, *Гворча метода Нестора Городовенка*, *авторський вечір Докії Гуменної* і *Про літературно-критичний нарис "ГУЛаг Архіпелаг"*. А щоб не минали цілком промовчано бодай круглі річниці смерті наших видатних літераторів, як ось минуло десятиріччя з дня смерті *Василя Симоненка*, збори запропонували управі відновити традицію вечорів читання поезій. Такі вечори не потребують довгої підготовки, помпи академії, промов чи кадила, а в неформально-приятній атмосфері дають справжню духову поживу й насолоду присутнім. Такі суто літературні вечори, на мою думку, можна буде влаштувати й спільно з філією "Слова", якщо для цього буде добра воля керівних чинників обидвох установ.

Кожна організація і установа переживає періоди піднесення, часом і буйного, а також і занепаду. Добре підготовані й проведені останні збори "Козуба", бадьорий настрій і одностайна рішучість присутніх членів, як і склад новозбраних керівних органів, свідчать про те, що "Козуб" успішно переміг свої труднощі й знову заповнить своїм конструктивним змістом ту нестерпну порожнечу, що постала була в наслідок його тимчасової пасивності.

Отже, держайте, друзі! Я сподіваюсь, що "Нові дні" і в майбутньому критично, але сумлінно та об'єктивно нотуватимуть завжди відважні й оригінальні почини "Козуба".

Улас Олексійович Самчук
Торонто, Канада

Вельмишановний і Дорогий

Уласе Олексійовичу!

Президія Об'єднання Українських Письменників "Слово" від усіх своїх членів, розсіяних по багатьох країнах західного світу, вітає Вас сердечно з 70-річчям життя й 50-річчям культурної і літературно-творчої праці.

Через лихоліття нашої доби Ви ще юнаком опинилися поза межами рідного краю. Але, покинувши рідний край, Ви Батьківщину свою духово ніколи не покидали. Ви виповнили нею вщерть свою душу, своє серце і пішли, збагачений, у свою велику життєву мандрівку. Дух Батьківщини зміцнив Ваш талант у чужому світі. Він уклав у Вашу руку перо і надхнув писати українські повісті. Батьківщина наша — жива і багатостраждальна, гнівна і горда, неупокорена й усміхнено-соняшна — проймає всю Вашу велику мистецьку творчість. У цьому правда, ідейно-виховна сила і мистецький чар Ваших творів.

Творчість Ваша не тільки талановито продовжує кращі традиції українського соціально-психологічного роману, але й, одночасно, поглиблює, поширює і збагачує ідейно, тематично і формально цей жанр. Ви створили невмирущу галерею нових образів в українській літературі — людей, від природи обдарованих будівників, організаторів і творців духових і матеріальних цінностей життя. У цьому Ваша особлива заслуга й особливе місце в історії української літератури.

Але ми не забуваємо, і особливо сьогодні з вдячністю підкреслюємо, Вашу велику роль в творенні організованого життя письменницького в діаспорі. Наприкінці 20-их років Ви були серед тих перших, що своєю творчістю поклали основи літературного процесу поза межами рідного краю. Після Другої світової війни під Вашим проводом постала, і довгі роки діяла, перша в історії української еміграції літературна організація Мистецький Український Рух — МУР. Ви були душею й надхненником постановляння і праці Об'єднання Українських Письменників "Слово". у проводі якого залишається і по цей день.

За це все — і за Вашу велику багатогранну творчість, і за Ваше розуміння ваги організованого життя, і за Ваше уміння об'єднувати літературні творчі сили цілого нашого закордоння, — Вам, Дорогий Уласе Олексійовичу, глибока пошана і низький поклін від усіх Ваших друзів і колег, об'єднаних в ОУП "Слово". Від імени цього нашого літературного коша зичимо Вам ще багато здоров'я й нових творчих успіхів.

Президія

Об'єднання Українських Письменників
"Слово"

Григорій Костюк Остап Тарнавський
(Голова) (Секретар)

О П О В І Щ Е Н Н Я

Видавництво "Наше слово" повідомляє, що вийшов із друку збірник ч. 4 "Наше слово".

Збірник містить такі статті:

1) Врем'я люте (сучасне становище українського народу).

2) Панас Феденко: Шукання і блукання (ідеї та прямування під комуністичним режимом).

3) Ісаак Мазепа: "Націоналізм" (оцінка ідеології Дм. Донцова). Цю статтю І. Мазепа, видатного борця за волю України, можна вважати за його політичний заповіт дальшим поколінням нашого народу. Автор дав у статті ідейні основи українського руху за національне визволення і державне будівництво. Написана стаття в 1933 р.

4) Богдан Феденко: Легенда і дійсність (200 роковини руїни Січі Запорізької московським військом).

5) Любов Марголіна: Ізраїль на світовій арені.

6) Альфа: Веселе й сумне (політичні манівці української еміграції).

Ціна збірника: Німеччина — 5 марок; Америка й Канада — \$2.50; Австралія — \$1.50; Великобританія — 1 фунт; Франція — 10 фр.; Бельгія — 100 бел. фр. — В інших країнах відповідно до курсу амер. долара.

Адреса видавництва "Наше слово":

OUR WORD

Postfach 26, — 8 Muenchen 26, West Germany

Адреси для влат:

OUR WORD, Bank-Konto Nr. 564744, Bayerische Vereinsbank Isartorplatz, Muenchen, West Germany

OUR WORD, Barclays Bank, Account No. 20363898, 35 Notting Hill Gate, London W. II, England
Mr. Bohdan Fedenko, CCP 1013413, Paris, France

УВАГА!

УВАГА!

Уже вийшла з друку п'єса В. Винниченка

МІЖ ДВОХ СИЛ

Упорядкував текст і зредагував його

проф. Василь Чапленко

Ціна 2 дол. з пересилкою

Замовляти в адміністрації "Нових Днів"

Фаїна Миколаївна Куриленко

31. 5. 1912 — 10. 12. 1974

У вівторок 10-го грудня 1974 року на 63-му році життя відійшла у вічність бл. п. **Фаїна Миколаївна Куриленко** в м. Бурвуд, Австралія. Походила вона з Харківщини, Україна. Батьківщину лишила з своїм чоловіком Олексом Васильовичем Куриленком у 1943 році в наслідок військових подій. Після кількарічного скитання перед тим проживали в таборах поблизу Мюнхену (Карльсфельд), а опісля в Міттенвальді. На початку 1949 року обоє виїхали до Австралії й постійно проживали в м. Бурвуді.

Покійна була надзвичайно лагідної і милої вдачі. Любила життя — і хотіла жити, любила працювати і працювала до останніх днів, доки тяжка хвороба не поклала до ліжка. Любила щирість, чуйність, правдивість. За якусь дрібну послугу для неї вона готова була віддячитись усім, чим тільки могла. Ненавиділа зарозумілість, не любила нещирих, лукавих людей... Якщо хтось із наших людей потрапляв у біду, радо й щиро

Фаїна Миколаївна Куриленко

(Фото 1954)

допомагала. Не прагнула, щоб то було помітно, щоб хтось назвав її "жертвенною". Пригадується, як вона щиро приятелювала з бл. п. Галиною Іванівною В'юн, з дому Гришко, вони були однокласниками...

Ще зі шкільного віку захоплювалась читанням книжок і літературою взагалі. В час відпочинку книжка для неї була найкращим приятелем. Маючи багату пам'ять, вона пам'ятала все, що колись прочитала, хоч би то було десятки років тому. Навіть під час хвороби не лишала книжки. Остання книжка, яку вона прочитала, — спогади Анатолія Гака "Від Гуляй-Поля до Нью Йорку". І дала високу оцінку цій книжці. До останніх днів свого життя стежила за світовими подіями і політикою. Це була висококультурна жінка з широким світоглядом.

Страшна хвороба обірвала життя чудової, прекрасної, щирої, милої жінки бл. п. Фаїни Миколаївни. Покійна лишила в тяжкому горі свого чоловіка Олеса Васильовича Куриленка та рідню на Україні.

Вічна Їй пам'ять!

К. М. Т., Едмонтон

Св. п. Юрій П. Мозговий

до перших роковин трагічної смерті

Рік тому — 16-го лютого — трагічно загинув у місті Денвер

ЮРІЙ ПАВЛОВИЧ МОЗГОВИЙ,

доктор теології, пастор пресвітеріанської церкви в штаті Колорадо, США.

Після православної панахиди в каплиці похоронного бюро тіло Покійного було перевезене до пресвітеріанської церкви, де він часто відправляв Службу Божу. Чотири священники там сказали слово про о. Юрія, який був прикладом відданості християнській вірі і любові до ближнього.

Тисяча вірних зі всіх церков прийшли віддати вияви великої пошани і любові своєму улюбленому пастиреві-братові і другові.

Отець Юрій лишив у невимовному смутку й горі батьків, брата, дружину й трьох дочок.

Батьки — інж. П. М. Мозговий і мати Євгенія, брат Вадим, дружина Меаде та дочки — Женина, Юліяна і Варвара — ще раз висловлюють найсердечнішу подяку всім тим, хто зі своїм співчуттям і словом розради прийшов на похорон і відвідав їх після трагічної смерті їхнього сина, брата, чоловіка й батька світлої пам'яті отця доктора Юрія Павловича Мозгового, який так несподівано покинув їх, мавши лише 45 років.

Нехай буде Йому чужа земля легкою і теплою.

**Засмучена і горем
прибита родина**

Від редакції. Приєднуємось до висловів безмежного жалю і смутку та ділимо горе всієї родини, яку осиротив о. Юрій рік тому.

А осиротив Покійник наших довголітніх і дуже добрих читачів — передплатників, великих і щирих наших друзів — Його батька Павла і матір Євгенію.

Уклінно просимо батьків пок. о. Юрія і всю Його Родину вибачити за місячне спізнення цього жалобного повідомлення в нашому журналі, воно (спізнення) сталося в наслідок відомих усім поштових безпорядків.

МОЇ КЛОПОТИ З ДРУКАРСЬКИМИ ПОМИЛКАМИ

(Спогади)

Відколи вийшла друком моя книжка "Від Гуляй-Поля до Нью-Йорку", минув рік. За цей час вісім авторів відгукнулися на її появу своїми статтями, рецензіями, замітками. Не мовчать, спасибі їм, і читачі — надсилають мені з приводу прочитаної книжки дружні листи. Однм вона подобається цілком; інші знаходять у ній ті чи інші похибки; третіх дивує наявність у книжці значної кількості друкарських помилок.

"Прочитав Вашу книжку з великим зацікавленням, — пише у своєму листі читач П. О. з Маямі. — Побільше б нам таких книжок. Біда тільки та, що в ній пороблено стільки друкарських помилок, що не було б дивом, коли б автор, чого не дай Боже, через них утопився б". Але прошу Вас, пане Гак, не гніватися на мене за мою одвертість".

Ні, гніватися мені на цього читача не випадає: друкарських помилок у моїй книжці можна знайти подостатком. Проте, вони не такі страшні, щоб через них топитися. Цілком інше можу сказати про випадки з мого минулого, коли деякі друкарські помилки, справді, завдавали мені великих клопотів. Ось кілька з тих випадків.

"НОВОЗ'ЯВЛЕНИЙ ПРОРОК"

Кінець жовтня 1917 року. Місто Белград на Басарабії. Тут розташувався штаб 6-ої армії. Я працюю в редакції армійської газети "Воин-гражданин". Хоча функцію випускового редактора у нас виконує за сумісництвом секретар редакції, однак іноді доводиться це робити й мені. Так сталося і цього дня. Пізній вечір. Я перевіряю в друкарні зверстані сторінки завтрішнього числа нашої газети. Зокрема ж зупиняю свою увагу на першій сторінці, де зверстані офіційні матеріали. Ось, прикладом, текст копії наказу Верховного Головнокомандувача всіма фронтами А. Керенського. Під цим текстом стоїть: "ПОДПИСЬ — (А. КЕРЕНСКИЙ)". Придивляюся ще пильніше — нема жодної помилки. Перевіривши всі чотири сторінки, ставлю на першій свій підпис, що означає: "можна друкувати". Дивлюсь на годинник — пів до 12-ої. Замість чекати, поки друкарі почнуть друкувати газету, вирушаю додому. Друкарі — дисципліновані хлопці, — не підведуть мене під манастир.

Наступного ранку, коли я приходжу до редакції, секретар накидається на мене з докорами:

— Що ти наробив?! — вигукує. — Де були твої очі?...

— Про що річ? — дивуюсь я: чого це він на мене так розкричався?

— Подивися сам, — простягає секретар мені примірник сьогоднішньої газети.

Дивлюся на першу сторінку, де бачу якесь підкреслення червоним олівцем, і відчуваю: серце

моє починає тривожно тіпатися. Ще б пак не тіпатися, коли під текстом копії наказу Верховного Головнокомандувача, замість "ПОДПИСЬ — (А. КЕРЕНСКИЙ)", стоїть: "ПОКА — (А. КЕРЕНСКИЙ)".

— Що це за "ПОКА"? — зривається мені з уст. — Адже я двічі перевіряв цю сторінку. Підпис свій поставив.

— Що ти перевіряв — вірно, — обзивається секретар. — Підпис свій поставив — так само вірно. Але чому ти не почекав, поки друкарі почнуть друкувати газету? Пішов спати. Тим часом у друкарні з першою сторінкою сталася катастрофа. Її довелося переробляти. Хтось із поспіху, замість слова "ПОДПИСЬ", поставив туди "ПОКА". Але відповідати за це доведеться тобі. Полковник (головний редактор — А. Г.), — він уже був тут, — як побачив оту друкарську помилку, то сказом сказився. Це, вигукував, непошана до Верховного Головнокомандувача! Глузування! За це нас по головці не поглядять. І пішов до штабу армії виправдовуватися. А про тебе сказав, що тобі не місце працювати в нашій редакції.

— То що ж я маю тепер робити? — запитую секретаря. — Йти додому?

— Нікуди не йди. Побудь тут. Полковник, коли повернеться, говоритиме з тобою.

Увірвавши мову, секретар береться до своєї роботи. А я йду геть у куток, сідаю на стільці і, похнюпивши голову, починаю сам собі докоряти. І чого мене понесло додому? Міг же був почекаати, поки друкарі почнуть друкувати газету. Ні, пішов. А тепер отака прикрість. Особливо лякала мене зустріч з полковником. Почне вичитувати мені та докоряти... Коли це чую: хтось відчиняє вхідні двері. Зводжу очі — полковник переступає поріг. Розчервонілий на виду, задиханий. Видно, поспішав. І враз до секретаря:

— А де той новоз'явлений пророк? — запитує.

Секретар, нічого не розуміючи, знизує плечима. А я, схопившись із стільця, і — як це годиться обер-офіцерові перед штаб-офіцером — стаю навитяжку. Тим часом полковник починає розповідати секретареві:

— Сталася дивовижна річ... — і раптом за-примітивши мою присутність, звертається до мене: — Так ось де ви є, наш новоз'явлений пророк. Так-так, підпоручнику, я не жартую: відтепер ви будете нашим редакційним пророком...

Бачачи, що полковник далекий від того, щоб докоряти мені за оте "ПОКА", я підступив до нього ближче. Те ж саме робить і секретар. Полковник, цілком повеселілий, усміхнений, розповідає нам ось таку річ. Уночі, поки друкарі друкували газету з отим "ПОКА", до штабу армії

наспіло важливе повідомлення: в Петрограді стався переворот, і А. Керенський уже не є Верховним Головнокомандувачем. А за те, що я, нібито, наперед передбачив падіння Керенського, полковник і перейменував мене з винуватця в "новоз'явленого пророка".

РОСІЙСЬКЕ "СУЩЕСТВІТЕЛЬНОЄ"

Червень 1918 року. Одеса. Прибувши до цього міста з фронтів 1-ої світової війни, ми з Дмитром починаємо видавати тут гумористичну газету під назвою "Газета-ракета". Друкує її нам та сама друкарня, в якій друкується гумористичний журнал групи молодих одеситів. Ставляться ті молодики до нас якнайгірше: ніколи не проминають поглузувати з нашої "Газети-ракети". Ми платимо їм за те тим самим. Тоді вони, щоб допекти нам, вирішили вдатися до найвульгарнішого штукарства.

Чудовий червневий ранок. Соняшне проміння ще тільки починає зазирати до нашої кімнати, а Дмитро вже будить мене:

— Вставай! — гукає з ліжка. — Годі тобі спати.

— А чого ж нам так рано вставати?

— Кажу тобі — вставай! Друкарі обіцяли надрукувати вночі нашу "Газету-ракету". Ми мусимо забрати її і якнайшвидше розвезти до кіосків.

— Ах, а я й забув... — Ще десять хвилин — і ми вже на вулиці. Наймаємо візника, забираємо в друкарні весь тираж нашої газети, розвозимо її по кіосках, залишивши собі тільки по одному примірнику. Після йдемо шукати ідальні: треба ж нам поспішати. По дорозі видивляємося на свіже число "Газети-ракети". Раптом Дмитро як зареоче, як зареоче — на всю вулицю!

— Чого це ти так розреготався? — запитую його.

— От чорти собачі! — давлячись від сміху, зупиняється Дмитро на пішододі. — От сволота!

— Та що ти там наглядів? Кого це ти там лаєш?

— Наших "сусідів" — не кого. Подивися-но, яку вони підклали нам свиню.

— Де?

— В рубриці "Шлюбні оголошення".

Я мерщій поспішаю очима на четверту сторінку. Читаю "Шлюбні оголошення". Перше, друге, третє — все в них гаразд. Але в четвертому оголошенні натрапляю на ту "свиню", що її підклали нам наші "сусіди". Почуваючи себе в друкарні як у себе дома, вони зуміли добратися до нашої — вже складеної, перевіреної й підписаної до друку — "Газети-ракети". Натрапивши в одному із шлюбних оголошень на вигідний для них прислівник (я не можу його назвати), і замінивши в ньому дві літери іншими, — зробили з того українського прислівника таке російське "существительное", від якого мені як стій хотілося провалитися крізь землю. Тим часом Дмитро аж заходиться зо сміху.

— Зверни увагу, — каже, — на суфікс цього російського "существительного".

— Облещ! — гримаю я на нього. — Нам треба щось робити. Вони оганьбили нас на всю Одесу.

"ДІРКА В ЦІЛОМУ":

Добре робить Гедзь, що знаходить у статтях різних авторів хибні стилістичні або помилки фактичні. І в моїй одній статті в "Н. Днях" він звернув увагу на мою "описку": відомого поета Володимира Самійленка я назвав Віталієм. Тому Гедзь зробив висновок: мовляв, я змішав Володимира Самійленка з Віталієм Самійленком. Тільки від І едзя довідався я, що був (чи є?) на світі поет Віталій Самійленко. А поезії Володимира Самійленка я знаю на пам'ять ще з-перед 1914 року і мав нагоду з ним зустрічатися на еміграції, поки він не вернувся на Україну на початку 20-их років.

Панас Феденко

— Ходімо, — хапає мене за рукав Дмитро, — до друкарні сваритися.

— Сваритися? — дивлюсь я на нього. — Доки ми сваритимосся, кіоскери розпродають нашу газету. Люди прочитають. Я сьогодні ж утечу з Одеси...

— Ні, тікати з Одеси ще рано. — перебиває мою мову Дмитро.

— А що ж нам робити?

— Наймімо візника і гайда відбирати від кіоскерів назад нашу газету.

— Добре ти, Дмитре, придумав, — погоджуюсь з ним. — То треба поспішати.

І ми не йдемо, а біжимо вподож вулиці, шукаючи очима візника. Та ось, на розі, він стоїть. Літня людина. Дрімає. Ми до нього: така й така, мовляв, справа. Отож, не везіть нас, а мчіть від кіоска до кіоска. "Помчав" він нас від кіоска до кіоска. Кіоскери витріщають на нас очі: "Що-давно привезли, а тепер назад забираєте? Тільки голову нам морочите!" А ми з рук у них вириваємо газету. І до візника: "Котіть, дядьку, далі". Зібрали трохи чи не весь тираж, тільки трьох чисел не вистачає — продали.

— А куди ж ми їх дінемо, оці 496 примірників газети? — запитуємо один одного. — Спалити б? Але на вулиці не спалиш, а за місто їхати — далеко.

Спасибі йому, візник визволив нас:

— Навіщо вам палити, коли я можу завезти ці газети до себе додому. Баба розпалюватиме ними дрова в печі.

Ми так зраділи, що навіть дали візникові щось на могорич.

Отакого переполоху наробило нам російське "существительное", яке ще довго нас із Дмитром турбувало.

"РОЗМИЧКА"

Осінь 1925 року. Я вже понад рік працюю в редакції журналу "Селянка України". Працюю сам-самісінький. Правда, жінвідділ ЦК партії призначив для мене за редактора-дорадника товаришку Гончаренко, вона ж дружина наркома освіти Шумського, але помочі з неї я маю мало. Прийде раз на три дні, посидить, поговорить зо мною — та й пішла собі туди, звідки прийшла.

Тим часом у мене повна голова клопотів. От хоча б узяти такий випадок. Всі 28 сторінок журналу вже тиждень лежать зверстані, перевірені, підписані до друку, а обкладинки й до сьогодні нема надрукованої. Дзвоню до товариша Босенка (завідувач друкарні), запитую:

— Коли ви вже надрукуєте обкладинку?

— Не можу сказати, — відповідає Босенко. — Річ у тім, що друкарня завантажена іншими виданнями. — І кладе телефонну рурку.

А за десять хвилин до мене дзвонить одна з працівниць жінвідділу ЦК партії:

— Чи скоро ви принесете нам "Селянку України"? Адже позавтра розпочнеться всеукраїнська нарада жінок-членів сільрад, а журналу нема.

— Дзвонить, товаришко, до завідувача друкарні. Бо мене вже не слухає.

— А якже його прізвище?

— Босенко.

— Це той кучерявий?

— Він самий. Нагримайте на нього.

— Спробую.

І вона, мабуть, таки нагримала на завідувача друкарні. Бо незабаром він дзвонить до мене:

— Завтра, товаришу Гак, матимете "Селянку України". Обкладинку надрукуємо вночі. Позачергово. А брошурувати почнемо завтра вранці.

— Дякую, товаришу Босенко. Дуже прошу вас прислати мені перші десять примірників журналу, щоб я міг їх віднести до жінвідділу ЦК партії.

— А о котрій годині ви приходите на працю?

— О дев'ятій. Двері моєї кімнати будуть відчинені від восьмої години.

— Добре. О дев'ятій годині "Селянка України" лежатиме на вашому столі.

Наступний день. Дев'ята година. Переступивши поріг редакції, бачу: на столі лежить щось загорнуто в аркуш друкарського паперу. Певна річ — журнал. Босенко, виходить, цього разу не підвів мене. Мерщій беруся до пакунок, розгортаю папір і, вглядавши першу сторінку обкладинки, холону весь від несподіванки. Чому? А ось чому. Кліше першої сторінки обкладинки складалося з двох вертикальних половинок. Отож нормально надрукована обкладинка виглядала так: ліворуч стояла шерга робітниць з піднесеними догори червоними прапорами; праворуч — шерга селянок, так само з піднесеними догори червоними прапорами. Стояли ці обидві шерги жінок обличчям до обличчя, що мало символізувати змичку міста із селом. А як виглядає обкладинка сьогодні? Якраз навпаки. Шерги жінок, повернувшись одна до одної спинами, вирушають кудись у різні боки (друкарі, видно, переплутали вночі половинки кліша). Мене щораз дужче обгортає холодний жах. Та це ж не змичка, а, навпаки, "розмичка". Як я можу поткнутися з таким журналом до жінвідділу ЦК партії? "Ісестки" як стій схоплять мене і спровадять до ГПУ. Ні, понесу ці примірники журналу до товариша Босенка. Нехай переробить обкладинку. Знову загорнув "Селянку України" в аркуш паперу і бігцем вирушаю з кімнати. Та не встиг я збігти

з третього поверху на другий, як мене перепиняє на сходах товаришка Гончаренко.

— Куди це ви так розігналися? — каже. — Трохи не збили мене з ніг.

— Іду... біжу... — ніяк не вимовлю слова, — до друкарні.

— До друкарні? Чого? — дивується вона. — Що сталося? Ви ж, здається, обіцяли жінкам із жінвідділу принести їм сьогодні журнал?

— Так, обіцяв, але... А втім, ходіте, — кажу, — назад до редакції. — Там я вам розповім...

Вертаємося до редакції. Сідаємо біля столу. Я розкладаю перед товаришкою Гончаренко всі примірники "Селянки України".

— Бачите, — кажу їй, — яке нещастя сталося з обкладинкою...

Вона переглядає зовні всі примірники журналу, після запитує мене:

— Про яке нещастя ви говорите? Обкладинка чудова! Це ж — змичка робітниць із селянками.

— Змичка, кажете? — здивовано вигукую. — А чого ото вони повернулися одна до одної спинами? — Ні, це вже не змичка, а, навпаки, "розмичка", за яку я можу опинитися в ГПУ.

Аж тепер товаришка Гончаренко второпала, що й до чого. Зніяковіла, почервоніла на лиці. За хвилину давай мене заспокоювати:

— Не турбуйтеся, товаришу Гак, — нічого такого з вами не трапиться. Беріть оці десять примірників і несіть їх до жінвідділу ЦК.

— Та що ж я маю казати, коли жінки почнуть докоряти мені за оту "розмичку"?

— Вони нічого не запитатимуть.

— Не запитатимуть? — дивуюсь я. — Та не сліпі ж вони — видючі. Запримітьте одразу.

— А я ще раз кажу вам: жінки нічого не запитатимуть, — не погоджується зі мною товаришка Гончаренко. І далі, ще категоричніше: — Зараз же беріть оці десять примірників журналу і несіть до жінвідділу ЦК партії.

Ну що мені робити з цією товаришкою Гончаренко? — Вона — член партії, дружина наркома, мій редактор-дорадник... Мушу слухатися її. Збираю докупи примірники "Селянки України", загортаю в папір і несу їх до жінвідділу ЦК. Там вручаю кожній "цекістці" по примірнику. Всі, як одна, дякують мені, видивляються на обкладинку, вихваляють. І — хоч вірте, читачу, хоч не вірте — слова товаришки Гончаренко справдилися: жодна з десятих жінок, що я їм роздав примірники журналу, не запримітила отієї "розмички", через яку мені ледь-ледь не розірвалося серце.

ДРУКАРСЬКА ПОМИЛКА? ЧИ ЛОЖКА ДЬОГТЮ?

1966 рік. Місяця й дня — не пам'ятаю. Я вже протягом довгого часу чекаю на перший примірник моєї нової книжки "На двох трибунах", що її друкує видавництво "Українські вісті" в Західній Німеччині. Та ось, сьогодні, нарешті настала жадана хвилинка. Не встиг хтось зійти на сходи нашого будинку, як я в один дух опинився біля вхідних дверей. І не помилився: листоноша вручив мені пакунок, в якому, зрозуміла річ, була

Культобмінне відлуння

запакована моя книжка. Мерщій із нею на другий поверх, сідаю до столу, беруся розпаковувати книжку. Дружина, чую, кличе мене з першого поверху, щоб я йшов обідати, але мені зараз не до обіду. Розпакувавши книжку, видивляюся на неї з усіх боків, а далі давай читати. І якомога швидше. Бо надіслано її мені для того, щоб я перевіряв, чи нема в ній, часом, друкарських помилок.

Читаю першу сторінку, другу, третю, двадцятку, тридцятку — нема помилок. Читаю далі. Читається легко, весело, приємно. Щоправда, часом трапляється дрібна помилочка, але через неї не спіткнешся. П'ятдесят сторінка, шістдесят, сімдесят, сімдесят п'ята, шоста, сьома... Але на сімдесят восьмій сторінці я, раптом, так спіткнувся, що ледь-ледь не дістав носом до підлоги. Та що ж це таке? Може, я помиляюсь? Вертаюся назад, читаю ще раз: "Слідом за ними до передпокою вступили Шостаки: він — критик, вклядач української літератури в пед...дінституті..." Ні, я, на превеликий жаль, не помилився. Між "пе" та "дінституті" стоїть літера "Р", через яку я й спіткнувся. Звідки ж вона тут узлялася? Чи сама в слово "педінститут" уклінилася, чи хтось її туди "вклинив"? Що ж мені тепер робити? Адже книжка вже надрукована, готова для розповсюдження. Треба негайно ж повідомити видавництво про оте "Р". Нехай воно що хоче робить, але книжку з отим непристойним словом я забороняю розповсюджувати. Пишу про це до видавництва спішного листа. За тиждень дістаю відповідь:

"Не турбуйтеся, пане Гак! Все буде гаразд. Ми виріжемо з книжки аркуш з помилкою, а на його місці вклеїмо аркуш без помилки".

Так видавці й зробили.

А чи то була друкарська помилка, чи чиясь ложка дьогтю — не знаю.

ВИЙШЛА З ДРУКУ

НОВА НАУКОВА ПРАЦЯ

В А С И Л Я Ч А П Л Е Н К А

"МОВНА ПОЛІТИКА БІЛЬШОВИКІВ НА УКРАЇНІ В 1950-60 РР."

В основному ця праця тематично охоплює більшовицьку мовну політику за т. зв. "відлиги", з усіма її зигзагами. Матеріал цієї книжки був друкований у різних наших часописах у вигляді дослідів та статей, а тепер зібраний і розміщений у хронологічній послідовності і через те дає повну "картину" усіх зигзагів московської мовної політики на Україні. Розмір книжки — 215 стор. великого, "академічного" формату. Ціна 5 дол.

Замовляти:

Mrs. A. Krawczuk
26 William St. — Maplewood, N.J. 07040

Концертіві подорожі Бели Руденко, Євгенії Мірошниченко та Дмитра Гнатюка закінчилися давно. Проте відлуння голосів про них відчутне й досі. Подаємо два з-поміж голосів з уваги на те, що вони є виявом не індивідуальної, а збірної, громадської думки.

Серед ухвал пленуму Асоціації українців Америки, що відбувся 14 грудня 1974 р. в Нью-Йорку, є така:

Відносно останньо практикованого бойкоту наших визначних мистців з України з уведенням у деяких осередках навіть терору та погроз нашим громадянам-відвідувачам імпрез — АУА засуджує того роду акції. Ми в ніякому разі не повинні бойкотувати виступи наших мистців, які ширять славу української культури і цим самим популяризують нашу справу серед чужинського світу. "Наш Голос", січень 1973 р.

На своїх сходах 20 грудня 1974 р. управа Культурно-Громадського клубу в Детройті обговорила справу участі нашої громади у виступах мистців з України і прийшла до таких висновків:

1) Ріжниці в підході до цього питання привели в нашій громаді до шкідливої розколинки, наслідки якої помітні й досі не тільки в окремих організаціях, але навіть у родинях;

2) Нашій громаді в цілому і кожному її членові індивідуально слід погодитися з фактом, що на питання участі чи не-участі в імпрезах мистців з України у нас існують два різні погляди і що у вільному суспільстві це факт нормальний і зрозумілий;

3) Усі ми без ріжниці партійної і організаційної приналежності позинні протиставитися виявам фанатичної нетерпимости й ворожости серед нас самих та рішуче осудити акти насильства з якоїбудь сторони.

"Дітройтські Новини", січень 1975 р.

Вважаємо ці два голоси за вияви громадської постави і почуття відповідальности за дії нашої еміграції.

ШВИДКА ВІДСІЧ

Про покійного Вінстона Черчіла розповідають, що він був так само скорий до бійки, як і до словесної відсічі.

Бувши ще молодим парламентаристом, викликав він одного разу незадоволення відомої англійської письменниці, яка свою антипатію до нього убгала тоді в таке одне речення: "Найбільше мені не подобаються в вас дві речі: ваші вуса і ваша політика!"

Черчіл, якому довелося почути це на людях під час однієї гостини, відповів незворушно: "Ваш клопіт цілком даремний, міледі, бо вам ніколи не доведеться доторкатися ні до першого, ні до другого..."

БІЛЬШЕ ВЕТЕРАНІВ І УТРИМАНЦІВ УПОВНОВАЖЕНІ НА ВОЄННО-ВЕТЕРАНСЬКУ ДОПОМОГУ

Допоміжна служба для Збройних Сил під час війни може кваліфікувати на Воєнно-Цивільну Допомогу

Збільшена допомога та вищі дозволені прибутки, які були минулого року інкорпоровані в Закон про допомогу воєнним ветеранам (War Veterans' Allowance Act), управляють на такі допомоги більше ветеранів та вдів і сиріт по ветеранах. Допомоги для дітей на утриманні також були впроваджені в той сам час і в такий спосіб збільшили допомоги й висоту прибутків для багатьох родин.

Закон про цивільно-воєнні пенсії і допомоги (The Civilian War Pensions and Allowances Act) впровадив подібні допомоги для деяких цивилів, наприклад, торговельних моряків, які під час війни провели службу підтримуючи збройні сили, та для їхніх вдів і дітей.

ГОЛОВНІШІ ПОЛІПШЕННЯ

- Вищі ставки допомоги й дозволеного рівня прибутку;
- Ставки і рівень прибутків будуть квартално достосовувані до коштів прожитку. Пенсія для сиріт буде далі регулюватися річно;
- Додаткова допомога в сумі \$51.30 місячно (менше родинна допомога) для кожної дитини на утриманні за винятком найстаршої дитини вдови або вдівця на утриманні, дитина якого управляє батька на "одружену ставку";
- Піднесення обмеження віку до 25 року на виплату допомоги для сиріт і дітей на утриманні, при умові, що вони матимуть задовільні постипи в науці та
- Допомоги та рівень прибутків, достосовані ретроактивно від 1-го жовтня 1973 р. до підвищення коштів прожитку.

Максимальні місячні ставки та дозволені рівні прибутків від 1-го січня 1975-го року є наступні:

	Ставка для ВВ/СВ	Максимальний рівень прибутку
Одинокі ветерани, вдови або вдівці	\$189.48	\$229.48*
Одружені ветерани, вдови або вдівці з одною дитиною на утриманні	322.86	392.86*
Додаток для кожної дитини на утриманні (мінус родинна поміч)	51.30	51.30 (мінус родинна поміч)
Кожна сирота (мінус родинна поміч)	138.73	149.68* (мінус родинна поміч)

* Деякий прибуток з інших джерел не зменшить допомоги.

Канадські ветерани є управлені на ці допомоги, якщо вони служили в театрі воєнних дій, отримують пенсію по непрацездатності, служили один рік у Британії під час 1-ої світової війни, служили в обох 1-ій і 2-ій світових війнах або на Кореї. Ветерани альянтів також є управлені, якщо вони мають один чи інший вище наведений критерій та жили в Канаді на протязі 10 років.

Особиста власність не є більше фактором при вирішуванні допомоги ветеранам, проте ще існує модифікований тест прибутків. Для тих, які є управлені на допомогу, береться до уваги пенсія по непрацездатності, пенсія по роботі, заробітки за винятком доривочних заробітків (\$1,000 річно для одинокої особи та \$1,500 для тих, які одружені) і частина — не вся — стареча пенсія, як також

гарантована додаткова допомога.

Не враховується допомога для доглядання, соціальна підтримка і всі виплати для дітей на утриманні, за винятком родинної допомоги.

Ветерани-чоловіки й вдівці уповноважені на пенсію на 60 році, а ветерани-жінки й вдови — на 55 році життя. Пенсію признається також і в молодшому віці, якщо такі люди не здібні себе втримувати з причини здоров'я.

Заяви чи запитання в справі цього законодавства треба спрямовувати до: Secretary of the War Veterans Allowance District Authority the Department of Veterans Affairs або Chairman, War Veterans Allowance Board, Ottawa, Canada, K1A 0P4.

ПІДСУМКИ ДРУГОГО ТУРНЕ ЗОЇ КОГУТ

Як канадська й американська Україна сприймали "амбасадорку доброї волі" з Австралії

Якщо глядіти очима канадських і американських українців, то друге літературне турне поетеси Зої Когут — її чотиримісячна мандрівка від Тихого до Атлантийського океану, принесло їй суцільне схвалення і як поетеси і як мистцеві живого слова.

Зоя відвідала 30 українських осередків у Канаді — Ванкувер, Калгарі, Едмонтон, Вінніпег, Тандер бей, Лондон, Гамільтон, Торонто, Отта-

Зоя Когут

ву й Монреаль, а в Америці — Лос-Анжелос, Міннеаполіс, Чикаго, Детройт, Клівленд, Буфало, Рочестер, Ютіку, Бостон (Гарвардський університет), Ірвінгтон, Нью-Йорк, Джерсі Сіті, Пассейк, Філядельфію, Балтімор, Вашингтон, Гюстон, Денвер і Сан-Франціско. Мала 31 виступ на сценах згаданих міст і 10 зустрічей: з громадами в Едмонтоні, в Осередку української культури й освіти та у Клубі книголюбів у Вінніпегу, з жіноцтвом у Гамільтоні, з членами "Слова" в Торонто, в ЛМКлюбі в Нью-Йорку, у школах українознавства в Едмонтоні, Чикаго й Ірвінгтоні, з Пластовою братією у Філядельфії (деякі зустрічі відпали з причин перетоми та простуди гості). Мала Зоя Когут 11 разів інтерв'ю, — із представниками української преси, студентської радіопрограми "Колос", української телевізійної програми в Вінніпегу, "Голосу Канади", "Голосу Америки", представницею "Лондон Фрі Пресс" — Марусею Гавриш. Разом Зоя мала 52 виступи, зустрічі й інтерв'ю. Крайові центральні українців Канади й Америки КУК і УККА надали Зої Когут свій патронат. Виступи й зустрічі влаштували: відділи КУК, ОУК, УККА, СУА, ООЧ-

СУ, ЛУКЖ, АДУК, церковні братства і сестрицтва, філія "Слова" в Торонто, пластові станиці в Едмонтоні, Вінніпегу, Філядельфії й Денвері, ЛМКлюби в Нью-Йорку й Детроїті, студ. громада в Гарвардському університеті, загальна кількість на них — близько 6.000 осіб.

Дуже прихильні були голоси нашої преси, усні та письмові схвальні вислови її численних слухачок і слухачів, що вписали свої імена їй в альбом на пам'ятку, свідчать про великий успіх другого турне Зої, про її зріст як поетеси й мистця живого слова. Ось деякі голоси.

У Пластовому домі Вінніпегу, 22. 9. 1974 р., під час вечора для молоді, ст. пл. Наталка Кривуляк сказала: "Мені не легко сказати, хто така Зоя Когут, наша мила гостя з Австралії. Чим же ж вона інакша за інших? А тим, що обдарував її Господь особливо щедро, як мало кого, надзвичайним талантом. А ця особлива обдарованість виявилась у вмінні передавати словами те, що вона бачить очима серця. Га крім того, вона має ще один особливий дар — вона вміє те, що біль серця зродив, передати живим словом так, як мало хто зуміє!... Нехай її палке, творче слово запалить у наших серцях наново, може часом і приспане вигодами полум'яне почуття, що ми і рідний край — то одне! Нехай її терпке, але незлобне слово докору за наші недомагання, за нашу байдужість заставить нас подумати, як нам бути кращими. — Тому Зоя Когут не змарнувала часу, приїхавши до нас!"

І. Лобода з Вінніпегу пише в "Українському голосі" ч. 42, 16. X. 1974 р., у репортажі "Під знаком сатири": "Невимушено, із вродженим сценічним хистом Зоя розповідає про сірі емігрантські будні на чужій землі, про нас — із єдиними мріями про "карпети", "кари", ювілеї, титуломанію, бенкети, забави — і зала трясеться від сміху.

"Гумор Зоїн пекучий, дошкульний, але такий людяний, що слухач не помічає того, що він, власне, сміється з себе самого. Гостра сатира поетеси — відважна, вона влучає в найслабші місця нашого громадського життя. І чи не добре було б, якби до неї прислухались уважно розполітиковані "вожді" й "вожденята"? І — хто знає, — може дечого навчилися би?" (І "генії" та "геніяната" прокинулись би від сну-самообману... — Ред.).

Кореспондент "Вільного світу" з Торонто пише в числі з 18. XI 1974 р. в дописі "Другий виступ Зої Когут" так: "Зоя виступала сама, і треба подивляти (а може — віддати належне?), що вона настільки цікава, що втримала публіку в постійному веселому настрої... У Зої добрі голосові дані і чудова пам'ять. У слухачів залишається враження, наче б вона не вивчає наперед опрацьовані речі, а творить їх на сцені... Добре, що поетеса має відвагу говорити й про патріотизм, бо в нас він — як колись, на рідних землях, культу-

вувався, так тут нещадно виполюється, як бур'ян... Поезія Зої сучасна, змістовна і виконує велику суспільнокорисну місію.

Про виступ Зої Когут у Денвері 22. 12. 1974 р. так пише станичний пласту п. сен. І. Костюк: "Перша частина вечора мала веселий характер, знаменита сатира з перцем на наші емігрантські болячки. У другій частині Зоя зобразила картину розсвареної нашої громади поза межами України, підкреслила героїчну постать Валентина Мороза, що виповів бій окупантові українських земель, а під кінець заклікала до замирення всіх наших політичних партій у всіх країнах поселення. Цей заклик прийнято з великим піднесенням і зворушенням, стоячою овацією з довготривалими оплесками. Мистецький успіх Зої виявляється не тільки в силі і красі її слова, в чудовій літературній мові, в її поетичному та у сценічному хисті. Вже сама її поява, сам вираз її великих чорних очей, соняшна усмішка, вміле орудування голосом, наслідування різних типів, персонажів у "Культурних арабесках", жестикуляції її рук — все це підсилювало її зразкову подачу мистецького живого слова. Бракувало ще відповідної характеристики та костюмів—і поетеса відтворила б повнотою сцени з життя еміграції... Сповнилися мрії Зої: після 25 років перебування у вічнозеленій Австралії — побачити "біле Різдво"! Вона побачила його в Денвері, серед чудових зимових краєвидів Скелястих гір, покритих срібним снігом..."

Про вечір у Пассейку свідчить найкраще вже самий заголовок репортажу П. Ямняка у "Вільному світі": "Виступ, якого тут у нас ще не було!" Він аж так патетично кінчає свій репортаж: "Україна мала свого Симоненка, а ми маємо Зою!"

Наведені голоси преси — а було їх багато — одноставно дають високу оцінку виступів Зої Когут.

Доводиться тільки дивуватися, що через своє "убожество духа" деякі члени нашої "еліти", навіть письменники, поети, журналісти й культурні діячі, вважали "патріотичним обов'язком" для себе ігнорувати вечори Зої, мотивуючи це "браком часу..." Однак обидві наші крайові централі — КУК і УККА — повністю доцінили суспільну корисну місію Зоїного турне, надаючи йому свій патронат, заохочуючи свої відділи на місцях улаштовувати вечори нашої гості з Австралії, яка проклала немов духову кладку між австралійськими та канадськими й американськими українцями. Міжконтинентальний обмін нашими мистецькими силами зростає та стає важливим чинником у скріпленні духової єдності й солідарності між українцями всіх континентів. Доказом цього були незвичайно успішні виступи наших співачок і співаків, музик, мистецьких ансамблів по всіх континентах з ініціативи Ради для справ культури СКВУ.

Примітка ред. "Н. Д."

Із вдячністю сеньйорові наших професійних журналістів І. С. Дурбакові вмістили ми його репортаж про фактично тріумфальні — такі безперечно вдалі й потрібні нам виступи Зої Когут у Канаді і США.

Вам, Іване Савичу, відповідаємо на запити в супровідному листі до Вашого репортажу: були деякі члени нашої редакції на *виступах і зустрічах* Зої Когут, були... Як Бог допоможе їм, то й вони щось напишуть. Й-бо вони, члени нашої редакції, не такі убогі духом, щоб ігнорувати Зоїні виступи, як "з патріотичного обов'язку" чи уявної (нешасної) геніяльності робили це ті, про кого Ви натякаєте.

ШКІЛЬНІ ПІДРУЧНИКИ

Іван Бережний

УКРАЇНСЬКА МОВА

Початкова граматика української мови ч. 1 Ціна \$ 1 50

Цей підручник задовольнить потреби

III-ї і IV-ої клас наших приватних шкіл.

Дмитро Кислиця

ГРАМАТИКА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ, ч. 1

Фонетика й морфологія

Сьоме видання

Ціна \$ 3.00

Дмитро Кислиця

ГРАМАТИКА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ, ч. 2

Синтакса

Третє видання

Ціна \$ 2.50

Замовляти в "Нових днях".

Школам і книгарням та церковним громадам
— знижка.

М. Ю. Брайчевський, "ПРИЄДНАННЯ ЧИ ВОЗЗ'ЄДНАННЯ; критичні зауваги з приводу однієї концепції".

Книжка написана сучасним українським радянським істориком. — Ціна: 2.00 дол.

“ІСТОРІЯ УКРАЇНИ-РУСИ” АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ

Михайло Грушевський — найбільший український дослідник тисячолітньої історії України і найбільший творець новітньої історії, великий борець відродження української держави двадцятого століття. Найбільшою працею його життя є “Історія України-Руси” в десяти томах. Перший том цієї його монументальної праці видано 1898 року у Львові. Наступні томи вийшли пізніше у Львові та Києві. Історію України Грушевський опрацював від початків існування українського народу і довів до часів Івана Виговського, який був гетьманом після Богдана Хмельницького. Великі заслуги Грушевського як ученого в тім, що він зробив синтезу українського історичного процесу і теоретично обґрунтував свою схему історії України — як самостійного ставання українського народу, відмінного від своїх сусідів походженням і політичним, культурним та економічним життям.

Українське видавництво “Книгоспілка” в Нью-Йорку, США, у 1954 році розпочало перевидати офсетним друком усі одинадцять книжок десяти томної “Історії України-Руси”. У 1958 році видано останній том, чим спопуляризовано працю Грушевського серед українців за межами України та збережено її для наступних поколінь.

Щоб із цією великою працею могли познайомитися й англомовні науковці та історики, в 1966 році, в соті роковини з дня народження Михайла Грушевського, голова Українського історичного товариства Любомир Винар запропонував перевидати “Історію України-Руси” англійською мовою. Він писав: “Тепер виринає основне питання — нашої спроможности на переклад і видання монументальної “Історії України-Руси”. Це нелегке завдання, але спільними зусиллями українців у вільному світі, наших установ і фінансових інституцій цей плян може бути зреалізований. Англомовне видання “Історії України-Руси” було б рівнозначне із заломанням проросійських тенденцій в американських і європейських академічних колах, які, як відомо, знаходяться під впливом російської схеми історії Східної Європи”. Англомовні історики мусіли б порівнювати свої погляди на історію Східної Європи, запозичені від російських істориків — Карамзіна, Ключевського чи Соловйова з працею українського історика Михайла Грушевського, схему якого вже прийняли й деякі російські історики, як Пресняков, Пріселков, Покровський та інші.

Справа перекладу “Історії України-Руси” англійською мовою була вирішена в кінці 1974 року. На загальних зборах історичної секції Наукового товариства імени Тараса Шевченка в Сполучених Штатах вирішено створити окрему постійну комісію в справах англомовного видання. Ця комісія має підготувати до друку переклад повної праці Михайла Грушевського та зібрати до кожного тому додаткові бібліографічні дані, зокрема про публікації європейськими мовами після останнього авторового видання.

Спеціальна комісія має створити підкомісію, яка підшукає знавців англійської мови, які добре знають і українську мову, а окремі особи мають пошукати про відповідну термінологію. Одним із чергових завдань є здобути потрібні кошти, щоб підготувати і видати англійською мовою працю Грушевського, яка має понад вісім тисяч сторінок.

До перекладу береться ряд українських науковців, а саме: Микола Чирівський, Володимир Душник, Кость Андрусин, Мелетій Войнар, Юрій Логуш, Наталія Пазунок, Леонід Рудницький, Юрій Перфецький та Петро Стерчо. Вони зобов'язалися перекласти по одному томові “Історії України-Руси” Михайла Грушевського.

Переклад кожного тому буде перевірений трьома особами — ученим секретарем Наукового товариства імени Тараса Шевченка, головою комісії та експертом з англійської мови. Коректа буде зроблена два рази перекладачами і два рази іншими фахівцями з історії. Остаточну перевірку зробить Павло Юзик, професор історії з Оттавського університету, Канада.

У першому томі англомовної “Історії України-Руси” буде вміщена розгорнена передмова, в якій будуть подані коментарі про наукову діяльність Михайла Грушевського та його погляди на стародавню й середньовічну історію України.

На звернення комісії в справах англомовного видання історії України вже відгукнулося багато осіб та установ з більшими й меншими пожертвами. Найбільшу суму пожертвував Пилип Матлай — 18 тисяч 800 доларів.

Робиться все, щоб найближчим часом зібрати потрібну суму грошей і зробити переклад і щоб ця важлива праця якнайскоріше появилася в усіх бібліотеках, книгарнях та наукових установах і в руках істориків. (OK)

Увага!

Увага!

АНАТОЛЬ ЮРИНЯК

Камінадзе падає сам

оповідання й фейлетони

184 сторінки, звичайна обкладинка

Ціна 4.00 долари

Замовляти в адміністрації “Нових Днів”

Виправдався

Молодий працівник однієї радянської установи так умотивував і “виправдав” свій дводенний невихід на роботу у писемному поясненні директорів:

“Я не виходив на роботу у зв'язку з тим, що в мене народилася дочка. Я її обмивав, а на другий день — також обмивав. Це ж буває, як кажуть, тільки раз на рік. Вважаю свій прогул законним”.

ONTARIO

Government Information

ЩО СТАНЕТЬСЯ, ЯКЩО Б ВИ ЗАХВОРИЛИ АБО МАЛИ ВИПАДОК ПІД ЧАС ПОДОРОЖІ?

Ось що Онтаріо робить для Вашої охорони поза Вашим домом.

Ваш Онтарійський План Забезпечення Здоров'я (ОНІР) має на меті допомогати вам на кожному місці світу.

На випадок поранення або наглої хвороби поза Онтаріо ОНІР заплатить кошти за стандартне шпитальне приміщення.

За звичайну обслугу він покrije 75% коштів шпитальної служби, яку нормально покривається через Онтарійський План.

Вам також повернеться 90% лікарської оплати за апробовану обслугу, згідно з тарифою Онтарійської Медичної Асоціації.

Але треба пам'ятати, що медичні кошти в деяких країнах є вищі, ніж в Онтаріо. Отже, перестерігайтеся перед рахунком на багато вищим, ніж ОНІР може вам звернути, беручи до уваги наступне:

1. Перед виїздом з дому довідайтеся, що ОНІР покриває.
2. Якщо вважаєте, що покриття

ОНІР не достаточне, тоді візьміть додаткову асекурацію в приватній компанії на покриття коштів поза провінцією.

3. Завжди носіть при собі виказку ОНІР.

4. На випадок фінансової потреби, попросіть шпиталь, щоб зателефонував чи написав до ОНІР про уточнення вашого покриття.

Запам'ятайте, що ви звичайно мусітимете заплатити все на місці за обслугу поза Онтаріо. ОНІР поверне вам гроші за покриті обслуги, якщо ви отримали обслуговування.

Напишіть, чому ви опинилися поза Онтаріо — вакації, бизнесова поїздка тощо — та передловіть докладні детальні персональні інформації, як також деталі отриманої лікарської чи шпитальної обслуги. Подайте ім'я, прізвище та адресу лікаря, назву шпиталю, оплату за кожну обслугу та дати. І завжди подайте ваше число ОНІР.

Безплатна брошура п. н. "Подорожній довідник щодо Онтарійського Плану Забезпечення Здоров'я" (The Traveller's Guide to the Ontario Health Insurance Plan) вияснить все, що вам потрібно знати.

Примірник можна отримати від уряду або подорожнього агента, або пишучи до:

ОНІР Traveller's Guide
Health Resource Centre
Communications Branch
Ontario Ministry of Health
Hepburn Block, Queen's Park
Toronto, Ontario, M7A 1S2.
Ministry of Health
Frank Miller, Minister

Government of Ontario
William G. Davis, Premier

ВИПРАВИТИ НЕДОГЛЯДИ

"Нові дні" за січень 1975 р.:

Стор.	Стовпець	Рядок
22	I	15-16 згори
22	I	17
24	II	5 знизу
32	I	18

Надруковано:

Ткачов
(1881-1886)

Огюса Бланка
національне
питання

В. ШИМКО — скреслити цей підпис, як помилково вставлений там.

Має бути:

Ткачов
(1841-1886)

Огюста Бланкі
про національне
питання

"Нові дні" за грудень 1974 р.: Перенести з-під вступу (перший стовпець, унизу) "13 листопада 1954 р., Нью-Йорк" — на своє місце, цебто поставити над "ЛИСТ-АВТОБІОГРАФІЯ" — з правого боку.

Про переслідування українців у Львові, Києві та інших містах

В середині січня наша преса почала повідомляти про нову хвилю переслідувань українців на Україні. У "Свободі" (Гільо-Джерсі) був поданий список за УІС — "Смолоскип" тих, що опинилися в психіатричних лікарнях, — Микола Коваленко, Василь Рубан, Василь Триш; тих, що опинилися в тюрмах та концентраках, — Р. Ридик, Б. Розлуцький, Яромир Микитка, Зорян Попадюк, В. Овсієнко, В. Марченко, В. Лобко, Любомир Старосольський, Іван Семенюк, Степан Сомляк; тих, що перебувають під слідством, чекаючи суду, — Аврахов, Лідія Гук, Віктор Зарецький, Іван Данилюк, Катерина Гриценко, Віталій Тищенко, Іда Коротун.

А зокрема у львівському університеті були звільнені: Редько, Ковалик, Петличний, Я. Кись, І. Гузар, Крушельницький — професори; Кобилянський, Пачовський, Пушкар, Г. Ластовецька, Роман Кубів, Худаш — доценти; І. Данилевський, А. Босник, З. Булик, П. Гілета, Л. Попадюк, І. Солевський, Крушельницький — асистенти, а також понад 20 студентів.

За тим же джерелом (УІС-"Смолоскип") 7 лютого "Свобода" повідомляла про погром української інтелігенції в Києві, а саме: звільнені з праці в Інституті археології Академії наук УРСР — Копман, О. Апанович, М. Брайчевський, Лесків, Ф. Шевченко (директор); в Інституті психології АН — Костюк (кол. директор), Гнатченко, Харченко; в Інституті теоретичної фізики — В. Шелест (директор, син Петра Шелеста); в Інституті фолкльору та етнології — В. Скрипка, Зінич, Сиваченко; в Інституті історії — Я. Дзюра, Андрій Скаба (директор); в Інституті літератури — В. Іванисенко; у видавництві "Наукова думка" — Черкаський, Покровська, Ю. Лазебник, Пальчик, Тарасенко, Кореневич; так само, як і у Львівському університеті, виключено кількох студентів — Івана Гайдука, Раїсу Сидоренко, Крука.

Ці дані брав "Смолоскип" в основному з самвидавного "Українського вісника", про деякі випадки переслідувань сказано, що звільнення сталося рік або й два тому; поряд із повними і точними даними про деякого з переслідуваних у багатьох випадках, як бачимо, подано прізвища без імен. Невідомо, хто саме так подавав списки (прізвища без імен та інші не цілком ясні твердження); якщо, "Смолоскип" у такій недосконалій редакції то дарувати йому цього ніяк не можна: там мусять мати повніші дані, там не можуть не знати імен професорів Львівського університету — Ковалика, Крушельницького, доцентів Кобилянського, Пачовського (Теоктист він), Пушкаря (Микола він), Худаша та ін., як і в Києві — Брайчевського Михайла Юл., Костюка Григорія Силевича (йому, як і Пачовському та Пушкарєві, — бл. 80 р.).

Одумівці — іншої думки (До питання — вітати чи бойкотувати)

За новим статутом ОДУМ-у — найбільше прав і обов'язків дістають старші виховники. Цією статею виховником — кандидатом, учасником, провідником та дорадником, потрібно пройти другу одумівську пробу, що складається із знання організаційного життя, мови, літератури, історії, географії, обізнаности з українським громадським життям (знання головніших громадських, політичних, наукових та церковних організацій) і таких практичних умінь, як орієнтація в терені, керування більшими групами одумівців, дотримання правил доброї поведінки й гігієни, подання першої допомоги, практика таборування та ін.

Заходами ОДУМ-у в Чикаго вже проведено кілька семінарів та розмов у пляні підготовки членів до другої одумівської проби. Такі заняття вирішено відбувати раз на місяць. Нещодавно там відбулася дискусія на актуальну тепер тему: "Чи корисно демонструвати та бойкотувати виступи мистців з України, що приїжджають до США і Канади?"

Кожний з присутніх мав висловитися з цього питання. Підсумок дискусії показав, що бойкотування виступів українських мистців шкодить насамперед нам, українцям. Якщо ці імпрези будуть дефіцитними, то на майбутнє організатори їх більше не запрошуватимуть українських солістів, хори, танцюристів. Звичайно, про виступи оголошували в англомовній пресі, писали відгуки, рецензії, і це пропагувало українське мистецтво. Коли учасники мистецьких виступів самі свідчили, що *вони з України*, це більше впливало на американців, ніж коли б ми казали, що й ми звідти. З відгуків англомовних глядачів знаємо, що вони зацікавлені і дістають задоволення з виступів мистців "сучасної України, а не тої, що залишили ви чи ваші батьки"...

Кінцевий підсумок одумівської дискусії: писати петиції до сенаторів потрібно, як і влаштовувати голодуївки проти переслідувань на Україні. Але бойкотування культурних сил з України — некорисна і шкідлива практика. Учасники дискусії одумівців твердили, що потрібно кликати якнайбільше глядачів на концерти мистців з України. Але при цій нагоді роздавати летючки, інформуючи і виконавців, і глядачів-американців про арешти на нашій батьківщині, переслідування письменників, про насильну русифікацію та інші чорні діла московського окупанта. Демонстрації протестів допоможуть нашим поневоленим братьям на Україні, рівночасно не шкодячи нам тут.

Учасники одумівської дискусії висловилися і за те, що організацію протестів проти переслідувань на Україні мають узяти на себе Світовий конгрес вільних українців, релігійно-громадські організації, далекі від вузькопартійних політичних замірів і спекуляцій. Вважаємо, що допоможемо переслідуваним братьям на Україні лише спокійним і обдуманим підходом до справи, уникаючи дешевих спекуляцій політичних і націоналістичних середовищ. (ок)

УКРАЇНСЬКА КНИГА В ТОРОНТО

оголошує **ВЕЛИКИЙ ВИПРОДАЖ КНИЖОК** з 1-го лютого 1975 р.
Під час випродажу даємо **10%** знижки на всі книжки та пластинки,
які маємо у нашій крамниці. **Заходьте й пишіть до нашої крамниці.**

Вишня Остап. **ВИШНЕВІ УСМІШКИ.**

"Дніпро", Київ 1974, стор. 381. У книзі
вміщено коротенькі фейлетони і гумо-
ристичні оповідання і усмішки відомого
і неперевреного майстра сміху
Павла Губенка-О. Вишні.

\$2 35

Гарас Георгій. **АЛЬБОМ.** З серії "Майстри
народного мистецтва", "Мистецтво",
Київ 1974. Це чудовий подарунок для
тих, хто цікавиться народним мистец-
твом. У альбомі вміщено 84 народні
буковинські орнаменти, більшість з них
кольорові. Ви знайдете тут оригінальні
орнаменти художньої вишивки для
сорочок, рушників, скатерок, подуше-
чок, орнаменти для килимів та порце-
лянових тарілок.

1.50

ГОМЕРОВА "ІЛІАДА". "Веселка", Київ
1974, стор. 175. Для дітей переказала Ка-
теріна Гловацька. Це переказ славет-
ної поеми давньогрецького співця
Гомера. Гарно оформлене подарункове
видання великого формату.

2.10

ДІВЧИНА З ЛЕГЕНДИ. Маруся Чурай.
"Дніпро", Київ 1974, стор. 103. Книга вмі-
щує пісні складені легендарною поете-
сою та співачкою Марусею Чурай.
Найбільш відомі з них: "Віють вітри,
віють буйні", "Ой не ходи, Грицю",
"Засвітали козаченьки", "На городі
верба рясна" та інші.

2.50

Зейдан Дж. **СИНИ ХАРУНА АР-РАШІ-
ДА.** Історичний роман. Переклали з
арабської Ігор та Тетяна Лебединські.
"Дніпро", Київ 1974, стор. 231.

1.35

Лєсков О. **СКАРБИ КУРГАНІВ ХЕРСОН-**

ЩИНИ. "Мистецтво", Київ 1974, стор.

113. Книга розповідає про дорогоцінні
витвори і скарби античних ювелірів,
виявлені в курганах Херсонщини.
Подається багато кольорових та черно-
білих ілюстрацій.

3.00

Пачкова С. П. **ГОСПОДАРСТВО СХІДНО-
СЛОВ'ЯНСЬКИХ ПЛЕМЕН НА РУБЕЖІ
НАШОЇ ЕРИ.** За матеріалами Заруби-
нецької культури. "Наук. Думка", Київ
1974, стор. 133. У книзі висвітлюються
питання розвитку господарства східних
слов'ян у період зарубинецької культу-
ри. Подаються відомості про землероб-
ство, скотарство і промисли, металур-
гію і металообробку, домашні ремесла.

2.20

**СТАРОДАВНЄ НАСЕЛЕННЯ ПРИКАР-
ПАТТЯ І ВОЛИНІ.** Доба Первіснообщин-
ного ладу. "Наук. Думка", Київ 1974,
стор. 285. В книзі розглядається пробле-
ми найдавнішого заселення території
Прикарпаття і Волині, розвитку госпо-
дарства, культури і соціального ладу
стародавніх племен.

5.75

Тичина Павло. **ЧИТАЮ, НОТУЮ.** Статті,
нотатки, рецензії, інтерв'ю. "Рад. Пи-
сьменник", Київ 1974, стор. 177.

1.85

Хемінгвей Ернест. **ПРОЩАВАЙ, ЗБРОЄ.
СТАРИЙ І МОРЕ.** Оповідання.

Переклав з англійської В. Митрофанов.
"Дніпро", Київ 1974, стор. 570.

4.25

Шаховський С. **РОМАНИ ПАВЛА ЗАГРЕ-
БЕЛЬНОГО.** Літературно-критичний на-
рис. "Рад. Письменник", Київ 1974,
стор. 174.

1 35

Пишіть за списками книжок і пластинок.

Замовлення більше \$15.00 крамниця оплачує за пересилку. Пошта за одну пластинку в Канаді
50¢, за кожну додаткову 20¢. В США 75¢, а за кожну додаткову — 25¢.

В Онтеріо просимо додавати 7% сейл текс.

УВАГА! До замовлення на \$1.00 (одного доляра) просимо прислати 20 центів у Канаді і США
на поштову оплату. Слід вказувати ім'я автора та назву книжки.

UKRAINSKA KNYHA

1162 Dundas Street West, Toronto 3, Ontario, Canada

Tel.: 532-8928